
LASTENTANSSIN OLEMUSTA ETSIMÄSSÄ

Näkökulmia tanssin varhaisiän opetuksesta

Anni Puuperä

Opinnäytetyö

Ammattikorkeakoulututkinto

Koulutusala Kulttuuriala			
Koulutusohjelma Tanssinopettajan koulutusohjelma			
Työn tekijä Anni Puuperä			
Työn nimi: Lastentanssin olemusta etsimässä Näkökulmia tanssin varhaisiän opetuksesta			
Työn muoto tutkielma			
Päiväys		Sivunmäärä 70 Liitteet 3	
Ohjaaja(t) Paula Salosaari			
Toimeksiantaja/Yhteistyökumppani(t)			
<p>Tiivistelmä</p> <p>Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on tarkastella lastentanssin olemusta sekä pohtia, onko lastentanssi sopiva käsite kuvaamaan tanssin varhaisiän opetusta. Tavoitteena on keskustella lastentanssin olemuksesta erilaisia näkökulmia huomioiden sekä tuoda esiin opettajien erilaisten lähestymistapojen merkitys lastentanssin opetuksessa. Tutkielman pyrkimyksenä on herättää ajatuksia tanssin varhaisiän opetuksesta sekä siihen liittyvistä käsitteistä.</p> <p>Opinnäytetyö on toteutettu laadullisen tutkimuksen periaatteita noudattaen. Tutkielman aineisto on kerätty teemahaastatteluiden avulla ja aineiston analyysi on tehty sisällönanalyysin keinoin. Haastatteluiden kohdejoukkona olivat kolme lastentanssinopettajaa. Tutkielmaan sisältyy lisäksi alkukysely, jolla kartoitettiin tanssinopettaja-opiskelijoiden käsityksiä lastentanssista. Alkukysely toimi kirjoittajan apuna tutkielman tehtävän muotoilussa.</p> <p>Tutkielman aineiston perusteella on olemassa vakiintunut tapa kuvailla lastentanssin olemusta. Sen mukaan lastentanssi määritellään usein lapsen kehityksen eri osa-alueita kehittäväksi tanssimuodoksi, jossa pyritään perehtymään tanssin peruselementteihin sekä kehittämään motorisia ja tanssiin liittyviä taitoja. Yhtenäisen määrittelyn lisäksi tutkielmassa käy ilmi, että lastentanssiopetuksen tavoitteisiin, sisältöihin ja toimintatapoihin voivat vaikuttaa tanssinopettajien henkilökohtaiset tanssikäsitykset. Tämän seurauksena käsitys lastentanssin olemuksesta voi vaihdella eri opettajien välillä. Aineiston ja kirjallisten lähteiden perusteella käsitteellä lastentanssi tarkoitetaan useimmiten alle kouluikäisten tanssinopetusta, mutta tästä ei olla yksimielisiä. Myöskään lastentanssi käsitteen sopivuudesta kuvaamaan tanssin varhaisiän opetusta ei olla yksimielisiä tutkielmassa kootun tiedon perusteella. Opinnäytetyöprosessi selkeytti työn tekijän näkemystä lastentanssin olemuksesta ja sai hänet tarkastelemaan kriittisesti sekä kehittämään omaa työtään tanssinopettajana.</p>			
Avainsanat Lastentanssi, tanssin opetus, tanssikasvatus, tanssikäsitys.			

Field of Study Culture			
Degree Programme Degree Programme in Dance teaching			
Author Anni Puuperä			
Title of Thesis Looking for the essence of childrens dance – Point of views of dance education in early childhood			
Form of Thesis Research,			
Date		Pages70 /Appendices3	
Supervisor(s) Paula Salosaari			
Project/Partners			
<p>Abstract</p> <p>The present thesis sets out to examine the essence of children’s dance and explore whether children’s dance is an appropriate term to describe early childhood dance pedagogy. The aim of the theses is to discuss the essence of children’s dance so that different views are considered and to explore the significance of various approaches teachers apply in children’s dance teaching. The thesis aspires to stimulate reflection and debate on early childhood dance pedagogy and related concepts.</p> <p>The thesis was conducted following the principles of qualitative research methods. The data was collected through theme interviews and analyzed through the employment of content analysis methods. Three teachers of children’s dance were interviewed for the thesis. The thesis also includes a survey, which was conducted at the beginning of the research process. The purpose of the survey was to map out conceptions on children’s dance among dance pedagogy students. The author used the survey results in the formulation of the problem statement.</p> <p>The data used suggests that there is a unified way to describe the essence of children’s dance. According to this view, children’s dance is defined as a dance form seeking to develop different areas of child development and where one can explore the core elements of dance as well as develop motoric and dance-related skills. In addition to a unified definition of children’s dance, the thesis discovers that the teaching objectives, content and methodology can be influenced by teacher’s personal conceptions on dance. Due to this, understanding of the essence of children’s dance can vary significantly among teachers. The primary and secondary data shows that the term ‘children’s dance’ is frequently used for dance education for children below school age, but there is no agreement on this. Moreover, the appropriateness of using the term ‘children’s dance’ to describe early childhood dance pedagogy is contentious, based on the analysed data. The thesis development process clarified the author’s view on the essence of children’s dance and made her to reflect critically as well as develop her own work as a dance teacher.</p>			
Keywords Children’s dance, dance teaching, dance education,			

Sisällys

1 JOHDANTO	7
2 TUTKIELMAN TOTEUTUS	9
2.1 Tutkielman lähtökohdat	9
2.2 Tutkielman tarkoitus	11
2.3 Teemahaastattelu aineistonkeruumenetelmänä	11
2.4 Aineiston analyysi sisällönanalyysin keinoin	13
3 TANSsin VARHAISIÄN OPETUKSESTA	15
3.1 Tanssikäsityksen merkitys opettajan toiminnan taustalla	15
3.2 Varhaisiän tanssinopetusta kuvaavien käsitteiden tarkastelua	17
3.3 Eri lähestymistapoja lastentanssin opettamiseen	20
3.4 Lastentanssiopetuksen merkityksestä ja mahdollisuuksista	24
4 LASTENTANSsiOPETUKSEN TAVOITTEISTA, SISÄLLÖISTÄ JA TOIMINTATAVOISTA	27
4.1 Tavoitteiden asettaminen tanssinopettajan työkaluna	27
4.2 Lastentanssiopetuksen tavoitteista	28
4.3 Lastentanssin sisällöistä	32
4.4 Lastentanssitunnin rakenteesta ja toimintatavoista	34
4.5 Mielikuvat ja leikki osana lastentanssituntia	36
5 TUTKIELMAN HAASTATTELUJEN TULOKSET	39
5.1 Lastentanssi-käsitteen määrittelystä	39
5.2 Lastentanssin tavoitteista	41
5.3 Lastentanssin sisällöistä	43
5.4 Lastentanssiopetuksessa käytettävistä mielikuvista	44
5.5 Erilaisia lähestymistapoja lastentanssiopetukseen	46
5.6 Lastentanssin lähestymistavoista löytyneitä painotuseroja	47
6 POHDINTA	51
6.1 Johtopäätökset	51
6.2 Tutkielman teon merkitys kirjoittajalle	55
7 TUTKIELMAN LUOTETTAVUUDEN JA EETTISYYDEN TARKASTELU	58
7.1 Luotettavuustarkastelu	58
7.2 Eettisyys tutkimuksen teossa	59
LÄHTEET	61

1 JOHDANTO

Sanalla tanssi voidaan tarkoittaa monenlaisia asioita ja tanssia myös harrastavat erilaiset ja eri-ikäiset ihmiset. Tanssia voidaan kutsua taidemuodoksi, jossa kommunikaatio tapahtuu kehojen välityksellä. Sitä harjoitetaan ja esitetään moninaisissa muodoissa ympäri maailmaa. Sana tanssi pitää sisällään liikkumisen eri kansojen perinteisistä tansseista nykytanssitaiteeseen. (Bamford 2010, 6.) Vaikka tanssin kenttä koostuu erilaisista tanssityyleistä ja tavoista esittää tanssia, aloitetaan tanssin harrastaminen usein lastentanssiksi kutsuttavasta tanssin varhaisopinnoista.

Vaikka osaan määritellä käsitteen lastentanssi merkityksen, olen miettinyt paljon, mikä lastentanssin sisältö oikeastaan on ja mitkä ovat lastentanssi opetuksen tavoitteet. Seuratessani muiden tanssinopettajien lastentanssitunteja olen myös huomannut lastentanssin tavoitteiden ja sisältöjen vaihtelevan eri opettajien välillä. Myös Humphrey (1987, 1) on huomannut eroavaisuuksia tanssinopettajien lähestymistavoissa lastentanssiin, lisäksi hän oli löytänyt tutkimuksessaan 30 eri tapaa määritellä lastentanssi, mikä kertoo termin monipuolisuudesta. Kuten edellisestä kappaleesta käy ilmi, käsite tanssi voidaan ymmärtää monin eri tavoin, mikä voi myös osaltaan vaikuttaa moniin tapoihin hahmottaa lastentanssin olemus.

Halusin pohtia ja tutkia lastentanssin olemusta tarkemmin, joten valitsin sen tanssinopettajatutkintoni opinnäytetyön aiheeksi. Tavoitteenani on tarkastella lastentanssiin liittyviä näkemyksiä ja samalla kehittää omaa opettajuuttani ja tietämystäni tanssin varhaisiän opetuksesta. Haluan selvittää itselleni, mitkä asiat ovat minulle keskeisimpiä lastentanssin opetuksessa ja millainen lähestymistapa minulla on lastentanssiin. Jotta saisin omaan ajatteluuni uusia näkökulmia ja selkeyttä, on mielestäni tärkeää perehtyä aiheetta käsittelevään kirjallisuuteen sekä keskustella aiheesta muiden tanssinopettajien kanssa. Siksi valitsin tutkielmani lähestymistavaksi laadullisen tutkimuksen piiriin kuuluvan haastattelututkimuksen.

Toteutin tutkielmani aineistonkeruun haastattelemalla kolmea lastentanssiopettajaa keväällä 2010. Aineistoni analyysissä hyödynsin sisällönanalyysin keinoja. Työni tekoprosessin aikana tutkielmani tehtäväksi määrittyi käsitteen lastentanssi olemuksen

määrittely ja lastentanssin erilaisten lähestymistapojen tarkastelu. Pohdin myös työssäni, millaisena käsite lastentanssi nähdään kuvaamassa tanssin varhaisiän opetusta ja voisiko kenties joku muu termi olla sopivampi. Tavoitteenani on siis tuoda esiin erilaisia näkemyksiä lastentanssin tavoitteista, sisällöistä ja opetukseen liittyvistä toimintatavoista sekä erilaisista lähestymistavoista lastentanssin opetukseen. Työni rakentuu lastentanssin olemusta esittelevästä teoriaosuudesta, tutkielman haastattelujen tuloksista ja niiden pohdinnasta. Lisäksi esittelen käyttämiäni tutkimusmenetelmiä ja erittelen työssäni huomioimiani eettisyys- ja luotettavuuskysymyksiä. Kirjoittajana minulle on tärkeää peilata omia kokemuksiani lastentanssin opettajana aineistooni sekä kirjallisuuteen.

Nähdäkseni monenlaisiin lähestymistapoihin tutustuminen voi haastaa omaa ajatteluani lastentanssin opetuksesta sekä tarjota lukijalle mahdollisuuden perehtyä erilaisiin näkökulmiin aiheesta. Toivon tutkielmani toimivan tanssinopettajille hyödyllisenä työkaluna oman työnsä kehittämisessä ja erityisesti haluaisin tutkielmani lukemisen olevan hyödyllistä ja antoisaa alan opiskelijoille ja aloitteleville lastentanssiopettajille. Tavoitteenani on myös herätellä tanssinopettajia pohtimaan, miten he ymmärtävät lastentanssin olemuksen ja merkityksen sekä mitkä seikat vaikuttavat heidän käsityksiinsä tanssin varhaisiän opetuksesta.

2 TUTKIELMAN TOTEUTUS

2.1 Tutkielman lähtökohdat

Aloitin lastentanssin opettamisen toisena opiskeluvuoteni tanssinopettajakoulutuksessa. Ensimmäinen opetusharjoittelu oli hämmentävä kokemus, sillä minulla ei ollut juurikaan käsitystä, mitä lastentanssitunneilla tehdään. Olen itse ollut lapsesta asti tanssikoulussa, mutten muistanut selkeästi, mitä tanssin varhaisopetus sisälsi. Ensimmäisen harjoittelun jälkeen olen tehnyt muutaman opetusharjoittelun lisää sekä opettanut vakituisesti lastentanssia kahden vuoden ajan eri ryhmille. Siirtyessäni työelämään huomasin, että joissain tanssikouluissa opetetaan melko pienille lapsille tanssitekniikkaa muistuttavia liikkeitä ja hämmennyin lisää. En ollut ajatellutkaan, että pienille lapsille opetetaan esimerkiksi nilkan ojennuksia tai plie-liikettä. Pian huomasin imeväni kentältä hurjasti vaikutteita ja teettäväni harjoituksia, joita muutkin opettajat tekivät. Samalla aloin miettiä erilaisia kysymyksiä kuten, mitä tanssi on ja miten sitä tulisi opettaa lapsille ja miksi tanssia opetetaan jo pienille lapsille? Erityisesti mietin, onko lastentanssi valmistelua tulevia tanssin tekniikkatunteja varten vai jo itsessään tanssia? Minulle herränneiden kysymysten takia päätin käyttää tämän aiheen pohtimiseen opinnäytetyöni ja tarkastella aihetta perusteellisesti.

Olin perehtynyt lastentanssia käsittelevään kirjallisuuteen opintojeni aikana jonkin verran, mutta halusin lukea ja oppia lisää. Kirjallisuuden lisäksi halusin laajentaa näkökulmaani lastentanssiopettajina työskentelevien ajatuksiin työstään. Siksi päädyin tekemään opinnäytetyöstäni haastattelututkimuksen. Näkemykseni mukaan opettaja voi kehittyä työssään sekä perehtymällä erilaisiin teorioihin, että keskustelemalla ja oppimalla kollegoidensa ajatuksista opetustyöstä. Minulle tutkimushaastatteluiden tekeminen ja analysointi on yksi tapa kehittyä työssäni tanssinopettajana. Tämä prosessi antaa minulle mahdollisuuden perehtyä kirjallisuuteen sekä keskusteluihin kokeneiden kollegoiden kanssa.

Aloittaessani tutkielmani tekoa tutkimuskysymykseni ei ollut muotoutunut itselleni täysin selväksi. Minua kiinnosti lastentanssiopetuksen tavoitteiden ja sisältöjen tutkiminen ja lastentanssin olemuksen pohdinta. Tein keväällä 2010 kirjallisen kyselyn Savonia-ammattikorkeakoulun tanssinopettajaopiskelijoille, jossa pyrin selvittämään, mitkä asiat

lastentanssinopetuksessa koetaan kysymyksiä herättävänä. Kyselyni perusteella monet opiskelijat halusivat saada lisätietoa ja erilaisia näkökulmia lastentanssin sisällöstä sekä siitä, millaisia ominaispiirteitä eri lapsuuden ikävaiheisiin liittyy. Päätin kyselyn tuloksen ja oman mielenkiintoni perusteella rajata tutkielmani aiheen käsittelemään näkökulmia lastentanssin sisällöistä ja tavoitteista. Tämä vielä väljä tutkimustehtäväni rajautui tarkemmin aloittaessani aineiston analyysin ja perehtyessäni enemmän kirjallisuuteen.

Kirjoittajana minun on huomioitava omat kokemukseni tanssioppilaana sekä nykyinen ammattini tanssinopettajana. Opinnäytetyöni tekeminen on ollut vuoden kestävä prosessi ja usein lukiessani tai kirjoittaessani mieleeni on muistunut omia kokemuksiani nuorena tanssioppilaana. Olen työskennellyt lastentanssin opettajana koko kirjoitusjakson ajan, mikä on antanut minulle mahdollisuuden peilata lukemaani ja oivalluksiani käytäntöön.

Tutkiessani ihmisten näkemyksiä ja kokemuksia olen itse suodatamassa tietoa ja osan muodostumisprosessia. En voi siirtää tietoa suoraan aineistosta ja analysoida sitä objektiivisesti. Analyysi on minun tulkintani aineistosta. Tietokäsitykseni pohjana on käsitys tiedon muodostumisesta konstruktivistisesti, jonka mukaan tieto rakentuu jokaiselle yksilölle oman kokemusmaailman pohjalta. Konstruktivistisessä käsityksessä on keskeistä ajatus siitä, ettei meillä ole mahdollisuutta tavoittaa todellisuutta suoraan aistihavaintojemme pohjalta, koska ihmismieli tulkitsee havainnot mielen sisäisten rakenteiden pohjalta. (Tynjälä 1999, 25-26.) Tutkimuksen teossa se tarkoittaa minulle sitä, että tutkijan oma kokemusmaailma saa näkyä sen sisällössä ja tutkimuksen luotettavuutta lisää henkilökohtaisten kokemusten merkityksen huomiointi ja kertominen lukijalle. Se millaisia kokemuksia ja käsityksiä minulla on varastoitunut mieleeni vaikuttaa siihen, miten tulkitsen ja muodostan tietoa tutkielmassani. Työssäni siis yhdistyvät kirjallisuudesta saatava tieto, aineistoni ja omat näkemykseni. Toteutan tutkielmani laadullisella lähestymistavalla, koska yksi tutkielmani lähtökohdista on laadulliselle tutkimukselle tyypillinen eli todellisen elämän kuvaaminen kokonaisvaltaisesti (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2004, 152). Tutkielmani aineisto linkittää minut käytännön opetuksen maailmaan ja tarjoaa kirjallisuuden lisäksi erilaisia näkökulmia aiheestani.

2.2 Tutkielman tarkoitus

Analysoin tutkielmassani lastentanssin olemusta ja sitä, millaisia eri lähestymistapoja lastentanssin opettamiseen on. Käsitteen lastentanssi tarkastelu sisältää sen tavoitteiden, sisältöjen ja toimintatapojen kuvaamisen. Lisäksi pohdin, onko lastentanssi toimiva termi kuvaamaan lasten varhaisiän tanssinopetusta.

Tutkielman tarkoitus tiivistetysti:

1. Mitä käsitteellä lastentanssi tarkoitetaan ja onko se sopiva termi kuvaamaan lasten varhaisiän tanssinopetusta?
2. Erilaisten lastentanssiopetuksen lähestymistapojen tarkastelu

2.3 Teemahaastattelu aineistonkeruumenetelmänä

Keräsin tutkielmaani aineiston haastatteluiden avulla. Kyselyitä ja haastatteluita voidaan pitää yksinkertaisina keinoina kerätä tietoa siitä, miten joku henkilö ajattelee tai toimii. Tätä voidaan perustella sillä, että niissä voidaan kysyä henkilöltä suoraan hänen ajatuksistaan ja toiminnastaan. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 74.) Tutkielmani tavoitteena on tarkastella, millaisia ajatuksia tutkimukseni kohderyhmällä on lastentanssiopetuksesta ja miten he toimivat lastentanssin opetustilanteissa, joten haastattelu vaikutti minusta sopivalta menetelmältä opinnäytetyöni aineistonkeruuseen.

Aloittaessani tutkielman tekoa suunnittelin kerääväni aineistoni kirjallisen kyselyn avulla. Yrittäessäni laatia kyselylomaketta huomasin sen sopimattomaksi työhöni, sillä halusin aineistoksi keskustellen syntyneitä haastatteluja, joista mielestäni voi saada syvällisempää tietoa. Valitsin siis aineistonkeruumenetelmäksi haastattelun enkä kyselyä, koska halusin keskustella haastateltavien kanssa tutkimukseni teemoista ja näin myös varmistua siitä, että he ymmärtävät kysymyksieni tarkoituksen. Haastattelua voidaankin pitää joustavana tapana kerätä tietoa. Se antaa myös mahdollisuuden henkilökohtaiseen vuorovaikutukseen haastateltavan kanssa. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 75.) Haastattelussa tutkittavalle tulee myös mahdollisuus olla osallistuva ja merkityksiä luova osapuoli (Hirsjärvi & Hurme 2001, 35). Minulle tämä tarkoittaa sitä, että haastatelluille annetaan mahdollisuus omakohtaisten kokemusten kertomiseen ja aktiivisuuteen keskustelussa. Näin haastatteluihin on mielestäni mahdollista saada henkilökohtainen ote.

Pyrkimykseni oli toimia haastattelutilanteissa niin, että tutkittavien omat näkemykset ja kokemukset tulivat esiin sekä antaen heille mahdollisuus vaikuttaa keskustelujemme kulkuun.

Käytin sen sijaan menetelmänä kyselyä tehdessäni alkukartoitusta tanssinopettaja-opiskelijoiden käsityksistä lastentanssin olemuksesta. Tämän alkukyselyn tarkoituksena oli saada tietoa useammalta henkilöltä eikä keräämäni aineiston tarvinnut olla niin syvällistä kun tutkielman varsinaisen aineiston. Sen vuoksi kysely sopi alkukartoituksen menetelmäksi hyvin. Kyselyn tuloksia hyödynsin muodostaessani tutkielmani tehtävää. Tämän alkukyselyn teko ja saamieni vastausten lukeminen vahvisti minulle sen, että varsinaisen aineiston kokoamiseen sopii paremmin henkilökohtaisempi tiedonkeruuta pa eli haastattelu.

Tein haastattelut tutkielmaani varten puolistrukturoituna teemahaastatteluna. Valitsin tämän haastattelutavan, koska siinä korostetaan metodologisesti ihmisten tulkintoja asioista sekä heidän niille antamia merkityksiä. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 77.) Kiinnostuksenkohteena tutkielmassani ovat juuri haastateltujen näkemykset ja kokemukset lastentanssista. Puolistrukturoiduille menetelmille on ominaista, että jokin haastattelun näkökohdista on päätetty etukäteen, mutta sen sisältöä ei ole päätetty kokonaan valmiiksi. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 47). Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että jokainen tekemistäni haastatteluista oli yksilöllinen vaikka toteutin ne saman haastattelurungon mukaisesti. Pyrin kysymään jokaiselta tutkittavalta tietyt samat kysymykset, joiden lisäksi keskustelujen sisällöt määrittyivät haastattelun kohteen ja minun välisen keskustelun perusteella.

Teemahaastattelun rakenne muodostetaan tiettyjen teemojen mukaan ja niihin liittyvistä syventävistä kysymyksistä (Tuomi & Sarajärvi 2002, 77). Haastattelujeni teemat määrittyivät tutkielmani tarkoituksen sekä tekemäni alkukyselyn perusteella. Valitsemani teemat ovat väljiä, koska haastatteluvaiheessa tutkielmani tehtävä oli vasta tarkentumassa. Teemojen muotoilussa käytin apunani myös omia kokemuksiani tanssinopettajana sekä lukemaani kirjallisuutta Liitteenä olevasta haastattelurungosta selviää haastattelurungon tarkempi sisältö.

Haastatteluiden kohdejoukko koostuu kolmesta naispuolisesta tanssinopettajasta. Opettajat työskentelevät eri tanssikouluissa Etelä-Suomessa taiteen perusopetusta tarjoavissa kouluissa. He ovat työskennelleet tanssinopettajan ammatissa kahdeksasta viiteentoista vuotta. Jokainen haastatelluista on opiskellut tanssia ammatillisessa koulu-

tuksessa. Valitsin haastateltavaksi sellaisia opettajia, jotka ovat työskennelleet pitkään tanssin varhaisopetuksen parissa sekä työskentelevät myös parhaillaan lastentanssin opettajina. Minulle oli myös tärkeää, että haastateltavat olivat kiinnostuneita lasten tanssikasvatuksesta ja perehtyneitä aiheeseen. Kaikki haastatellut huolehtivat ammattitaitonsa ylläpidosta erilaisten kurssien ja täydentävien opintojen avulla, mikä mielestäni osoitti motivaatiota omaa työtään kohden.

Hankin kohdejoukkoni tutkielmaani varten itse kysymällä suoraan haastateltavilta heidän kiinnostuksestaan osallistua työhöni. Kaikki, keneltä kysyin suostumusta haastateltavaksi, suhtautuivat siihen myönteisesti ja niinpä haastatteluiden järjestäminen oli sujuvaa. Tavatessani haastateltavat he täyttivät tekemäni taustatietolomakkeen, missä selvitin muun muassa heidän työuransa kestoja. Tämän jälkeen tein haastattelut, jotka nauhoitin heidän luvallaan.

Toteutin haastattelut toukokuussa 2010 paikoissa, jotka parhaiten sopivat tutkittaville. Mielestäni keskustelumme sujuivat hyvin ja tekemäni haastattelurunko oli toimiva käytännössä. Nähdäkseni tähän vaikutti omakohtainen kokemukseni lastentanssiopetuksesta sekä aiempi kokemukseni haastattelututkimuksen teosta. Haastattelut kestivät 38 minuutista 50 minuuttiin. Nauhoitin haastattelut ja litteroituna niistä kertyi yhteensä 40 sivua aineistoa.

2.4 Aineiston analyysi sisällönanalyysin keinoin

Käsittelin aineistoani yhtenä kokonaisuutena enkä vertailut esimerkiksi työurien pituuksien mahdollista vaikutusta haastateltavieni näkemyksiin, sillä aineistoni on liian pieni vertailuun. Lisäksi koen, että haastateltavien henkilöllisyys saattaisi jossain tapauksissa paljastua, jos kuvailisin tutkielmani kohdejoukkoani yksilöllisemmin vertailun yhteydessä. Vaikka käsittelen aineistoa kokonaisuutena tuon joissain kohdissa esiin haastateltavien eriäviä näkemyksiä, sillä mielestäni se on oleellista työni sisällön kannalta. En kuitenkaan lähde pohtimaan syitä näihin eroihin vaan pelkästään kuvailen niitä.

Kuten laadulliselle tutkimukselle nähdään tyypillisenä, tavoitteenani on pyrkiä aineistoni analyysissä ymmärtävään otteeseen (Hirsjärvi ym. 2004, 212). Analysoin tekemäni haastattelut sisällönanalyysin keinoin, jota pidetään sopivana analyysimenetelmänä kaikkiin laadullisen tutkimuksen tapoihin. Se voidaan käsittää yksittäisenä metodina sekä teoreettisena viitekehyksenä erilaisille laadullisille analyysitavoille. Sisällönanalyysi-

lyysi voidaan pelkistetysti määritellä kirjoitettujen, kuultujen tai nähtyjen sisältöjen analysoinniksi. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 93.) Omassa tutkielmassani analysoin tekemiäni haastatteluja niistä tehtyjen kirjallisten versioiden, litterointien, avulla.

Tuomi ja Sarajärvi (2002, 94) esittävät sisällönanalyysin etenevän esimerkiksi seuraavalla tavalla:

-Aineiston kiinnostavien elementtien valitseminen.

-Kiinnostuksenkohteiden erottelu aineistosta.

-Luokittelemalla, tyypittelemällä tai teemoittelemalla aineisto.

-Yhteenvedon kirjoittaminen.

Mielestäni edellä mainittu kuvaus aineiston analyysistä on selkeä ja toimiva, joten päätin hyödyntää sitä aineistoni analyysiprosessissa. Tein päätökseni siitä, mikä aineistossa on kiinnostavaa tutkielmani tehtävän sekä aineistosta löytyneiden kiinnostavien aihealueiden perusteella. Samalla kun perehdyin tarkemmin aineistooni, tarkensin ja rajasin tutkielmani tarkoitusta. Aloitin aineistoni luokittelun erottelemalla siitä työni aiheen kannalta olennaiset tiedot. Ennen tätä luin litteroimani haastattelut muutaman kerran läpi, jotta sain yleiskäsityksen niiden sisällöstä. Alustavan luokittelun jälkeen muodostin aineistosta tutkielmani tehtävää vastaaviksi ryhmiksi, jotka esittelen luvussa tutkielman haastattelujen tulokset. Esitän tuloksista tarkempaa pohdintaa ja yhteenve-toa luvussa pohdinta.

3 TANSSIN VARHAISIÄN OPETUKSESTA

3.1 Tanssikäsityksen merkitys opettajan toiminnan taustalla

Ennen kun tarkastelen varhaisiän tanssin opetusta tarkemmin käyn läpi erilaisia näkökulmia käsitteen tanssi merkityksestä. Mielestäni jokaisen tanssinopettajan on hyödyllistä pohtia omaa tanssikäsitystään ja sitä millaista kuvaa tanssista hän välittää oppilailleen. Siljamäen (2007, 278) mukaan tanssinopettajan opetukseen vaikuttaa tanssikäsityksen lisäksi hänen oppimiskäsityksensä eli miten hän ymmärtää oppimisen tapahtuvan. Myös lapsuuden kokemuksilla ja omien opettajien antamilla vaikutteilla nähdään olevan vaikutusta opettajan ammatillisen identiteetin kehittymiseen (Sava 2004, 46). Olen samaa mieltä sekä oppimiskäsityksen että elämänhistoriallisten kokemusten merkityksestä tanssinopettajan työskentelyyn ja toimintaan.

Eri opettajat voivat mieltää tanssin eri tavoin, joku voi esimerkiksi korostaa tanssin ilmaisullista puolta toisen opettajan kokiessa tärkeimmäksi tanssissa opittavat liikkeet ja motoriset taidot. Tanssinopettajan tanssikäsitys ohjaa hänen tavoitteiden asettelua, työtapojen valintaa ja oppisisältöjen valintaa. On huomioitava, että henkilökohtainen tanssikäsitys ei ole vakiintunut käsitys vaan se kehittyy esimerkiksi opiskeluiden myötä. Opettajan on hyvä tiedostaa oma tanssikäsityksensä myös siitä syystä, että hän voisi ymmärtää olemassa olevan myös erilaisia käsityksiä tanssista. Mitä avarampi käsitys opettajalla on tanssista, sitä helpompaa hänen on kunnioittaa oppilaiden mahdollisesti eriäviä näkemyksiä. (Siljamäki 2007, 278-279.) Esittelen seuraavaksi tarkemmin erilaisia käsityksiä tanssin olemuksesta.

Tanssin kenttä on laaja ja se koostuu monenlaisista tanssin muodoista, esimerkiksi yhdessäoloa korostavasta tanssista, taidetanssista ja tanssillisista kuntoliikuntamuodoista. Erilaisia tanssinmuotoja kehittyy jatkuvasti lisää tanssin kirjavalle kentälle. Eri tanssinmuotoja on haastava luokitella, mutta karkea jako voidaan tehdä luokittelemalla tanssinmuodot sosiaaliseen tanssiin ja taidetanssiin. On huomioitava, että useat tanssilajit voidaan sisällyttää molempiin luokkiin. (Nieminen 2007, 284-285.) Olen kohdannut eriäviä mielipiteitä siitä, mitä eri tanssinmuotoja pidetään tanssina. Jotkut voivat olla sitä mieltä, että vain taidetanssin eri muodot ovat tanssia kun toiset näkevät tanssin käsitteen laajemmin.

Sana tanssi voi siis tuoda mieleen monenlaisia asioita, esimerkiksi diskossa tanssimisen tai baletin tanssimisen. Moni asia voi myös näyttää tanssilta kuten joidenkin eläinten liikkuminen. Stinsonin mukaan liikkeestä alkaa tulla tanssia kun siihen kiinnitetään huomiota ja siitä tulee merkityksellistä, lisäksi hänen mukaansa tanssia ei tulisi pitää vain fyysisenä liikkumisena vaan siihen sisältyy liikkeiden sisäinen tiedostaminen. Kaiken kaikkiaan tanssilla on monia muotoja ja eri konteksteja, missä sitä voi toteuttaa. (Stinson 1990, 2-3.)

Oman näkemykseni mukaan liike muuttuu tanssiksi kun liikkuminen on merkityksellistä tanssijoille ja siinä on muitakin tavoitteita kuin esimerkiksi kunnonkohotus. Tanssi voidaan myös määritellä tarkoitavaksi tietoista ja merkityksellistä liikettä, jossa on mieli. Tanssia pidetään myös kokonaisvaltaisena taidemuotona, jota harjoittamalla voi saada kokemuksia, missä keho ja mieli ovat yhtä. Tanssissa ihmisen kokemuksellisuus ja reflektiivisyys ovat vuorovaikutuksessa keskenään, mikä mahdollistaa oppimista. Lisäksi tanssi on yhteisöllinen taidemuoto, missä yksilö voi omien kehollisten kokemusten lisäksi kokea olevansa osa yhteisöä. (Anttila 2006, 60-72.)

Mielestäni Anttilan (2005, 74) kuvaus siitä, miten tanssi eroaa urheilusta on osuva. Hänen mukaansa tanssiin kuuluva taiteellinen ilmaisu ja liikkeen omakohtaisen kokemisen korostaminen erottaa tanssin urheilun maailmasta. Joskus tanssin harjoittelu voi oman kokemukseni mukaan tuntua urheiluvalmennukselta, jos hiotaan pelkästään liikkeellisiä taitoja. Vaikka tanssinopetuksessa keskityttäisiin fyysisten taitojen kehittämiseen, on mielestäni tärkeää pyrkiä yhdistämään siihen myös ilmaisu ja kokemuksellisuus.

Joycen (1984, 3) mukaan useimmat lapset ymmärtävät tanssin olevan liikkumista tilassa musiikin tahdissa. Mielestäni opettajan on hyvä myös pohtia, miten lapset ymmärtävät tanssin. Usein oppilaat lastentanssitunneilla saattavat kysellä, milloin me tanssitaan, varsinkin jos tunnilla tehdään luovia harjoituksia tai leikkejä. Monesti voikin kuulla väitteen, ettei luova tanssi ole taidetta tai tanssia ollenkaan (Anttila 1992, 22). Nämä käsitykset tanssin olemuksesta voivat vaikuttaa lasten tanssikäsityksiin. Lisäksi lapset saattavat käsittää tanssin olevan vain jotain, mitä he ovat nähneet esimerkiksi televisiossa ammattitanssijoiden esittämänä. Anttila (1994, 25) sanoo vastaavaansa kysymyksen tanssin olemuksesta, kaikkien liikkeiden voivan olla tanssia. Näin ollen arkisetkin liikkeet kuten kävely voivat olla tanssia, jos niihin syvennyy. Olen samaa mieltä Anttilan kanssa siitä, että kaikki liikkeet voivat olla tanssia, opettajan työssä olen välillä kokenut haastavaksi saada oppilaat ymmärtämään tämä. Monien oppilaideni mukaan tanssi sisältää aina jotain monimutkaisia ja näyttäviä liikkeitä. Stinson (1990, 3) kertoo oppi-

neensa oppilailtaan hienon tavan erottaa tanssiminen liikkumisesta. He kutsuvat tanssia taikuudeksi ja tällä tarkoitetaan taianomaista olemisen tilaa ja taikuutta, millä jokainen voi muuttaa liikkumisensa tanssiksi. Tämä määrittely kuvaa mielestäni hyvin sitä, miten lapset voivat ymmärtää liikkeiden merkityksellisyyden ja sen miten erityiseltä liikkuminen voi tanssiessa tuntua

3.2 Varhaisiän tanssinopetusta kuvaavien käsitteiden tarkastelua

Taidekasvatus on lapsen ja nuoren kasvattamista taiteeseen ja taiteen avulla. Tanssi on taidekasvatuksen kentällä erityisasemassa kokonaisvaltaisuutensa vuoksi kietoesaan yhteen mielen ja kehon. (Keränen & Nyman 2008, 3.) Taidekasvatuksen tehtäväksi voidaan määrittää oppijoiden mahdollisuuksien lisääminen ymmärtää ja kokea taidetta sekä saada taiteen myötä mielihyvää (Sarje 1997, 17). Anttila (2010, 102) tuo esiin kirjoituksessaan näkökulman postmodernista kasvatuksesta, joka luo suuntaviivoja myös uudentalaiselle ajattelulle taidekasvatuksessa. Taidekasvatuksen modernistiset päämäärät esimerkiksi kansallidentiteetin vahvistaminen ja uusien taiteilijoiden valmentaminen eivät ole olennaisia postmodernissa taidekasvatuksessa. Sen sijaan moniarvoisuuden ja ihmisten ilmaisutarpeen arvostaminen kuuluvat näkemyksen perustaan. Jälkmodernin ajan taidekasvatus voidaan nähdä osana tulevaisuuteen suuntautuvaa yhteiskunnallista vaikuttamista. Tanssin opetustoiminnan ollessa osa taidekasvatuksen kenttää siihen vaikuttavat yleisesti taidekasvatukseen liitettävät arvot ja käsitykset taidekasvatuksen tehtävistä.

On huomioitava, että käsitteillä tanssikasvatus ja tanssinopetus voidaan tarkoittaa eri asioita. Tanssikasvatus on kokonaisvaltaista ja laaja-alaista toimintaa, sille on ominaista tanssin peruselementteihin perehtyminen. Tanssinopetuksella tässä jaottelussa tarkoitetaan opetusta, jonka tavoitteena on jonkun selkeästi määritellyn tanssityylin opetus. Anttila (1994, 7.)

Käsittelen tutkielmassani näkökulmia tanssin varhaisiän opetuksesta. Sille voidaan antaa erilaisia nimiä kuten satubaletti, lastentanssi tai tanssileikki. Taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän perusteissa (2005, 16) lapsille suunnattua tanssinopetusta kutsutaan tanssin varhaisiän opinnoiksi. Useimmin käytössä oleva termi on lastentanssi kun puhutaan alle kouluikäisten tanssin opetuksesta tanssikouluissa. Anttila (1994, 74) määrittää termin tarkoittavan lapsille opetettavaa tanssia, mikä ei ole minkään tanssimuodon mukaista vaan sisältää eri tanssinelementtejä muun muassa luovasta

tanssista ja kansantansseista. Tämä Anttilan määrittely sopii nähdäkseni yhteen sen kanssa, miten edellisessä kappaleessa määritettiin tanssikasvatus. Tulkitseen tämän niin, että käsitteet lastentanssin opetus ja lasten tanssikasvatus ovat läheisiä merkitykseltään ja niiden sisältöön vaikuttaa opetuksen toteuttaja. Käsite lastentanssi on otettu pohjoismaissa käyttöön 1990-luvulla. Tarkastelin eri suomalaisten tanssikoulujen internet-sivuja ja useimmissa tanssin varhaisopetusta kutsuttiin nimellä lastentanssi.

Käytän termin yleisyyden vuoksi tutkielmassani käsitettä lastentanssi ja tarkoitan sillä tanssin opetusta alle kouluikäisille lapsille. Olen myös rajannut tutkielmani koskemaan tanssinopetusta, joka tapahtuu taiteen perusopetuksen piirissä. Taiteen perusopetus on kaikille kiinnostuneille järjestettävää säännöllistä opetusta, joka on tavoitteellista ja edellyttää sitoutumista (Viitala 1998, 35). Sillä tarkoitetaan taidekasvatusta, joka tapahtuu kouluajan ulkopuolella ja on ensisijaisesti suunnattu lapsille ja nuorille (Sariola 2010, 26). Se antaa oppilaalle mahdollisuuden harrastaa tanssia pitkäjänteisesti kehittyen taidollisesti ja tiedollisesti ja tukien tämän psyykkistä ja fyysistä kehitystä (Taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän perusteet 2005, 16). Seuraavissa kappaleissa esittelen tarkemmin erilaisia näkökulmia lastentanssi käsitteen määrittelystä.

Koivukankaan teoksessa Hiltunen sanoo lastentanssin olevan omanlaisensa ja itsenäinen tanssin muoto, jota ei tulisi sekoittaa satubalettiin tai vastaaviin nimikkeisiin (Koivukangas 1999, 1). Tähän näkemykseen löytyy vastakohtaisia näkemyksiä, esimerkiksi Jääskeläisen mielestä lastentanssia ei voida pitää minään tietynä tekniikkana tai oppisisältönä (emt.) Itse koen vieraaksi ajatuksen siitä, että lastentanssi olisi erillinen oma tekniikkansa. Näkemykseni mukaan lastentanssi on tanssin opettamista huomioiden oppilaiden ikä ja kehitysvaihe opetuksen suunnittelussa ja toteutuksessa. Siihen, miten opetuksen sisältö määräytyy vaikuttaa paljon opettajan tanssikäsitys sekä konteksti, missä opetus tapahtuu. Itse olen esimerkiksi huomannut opettavani hiukan eri lähtökohdista tanssia kouluissa ja taiteenperusopetusta antavissa tanssioppilaitoksissa.

Asianyhteydestä riippuen termillä lastentanssi voidaan siis tarkoittaa erilaisia asioita, esimerkiksi kansainvälisen tanssinopetusjärjestön mukaan lastentanssilla tarkoitetaan 4-18-vuotiaiden tanssia (Viitala 1998, 12-21). Niemisen (2007, 287) määrittely on samansuuntainen, hän sanoo lastentanssin sisältävän kaiken tanssin, joka on sovellettu lasten ja nuorten sen hetkiseen maailmaan. Viitala määrittää lastentanssin tarkoittavan eri elementtien yhdistelmää, jossa lapsi johdatellaan tanssin maailmaan kokeilun ja luovan toiminnan kautta. Hän käyttää termiä lastentanssi käsitellessään tiettyä tanssinopetuksen sisältöä eikä sitä, minkä ikäisiä oppilaat ovat. Oma näkemykseni lastentan-

sin määrittelystä eroaa Viitalan näkemyksestä siinä, että mielestäni sillä tarkoitetaan juuri lapsille suunnattua tanssinopetusta. Viitalan mielestä on oikeutettua, että termiä lastentanssi on kritisoitu, koska sen pitäisi pitää sisällään myös nuorten tanssin eikä pelkästään lasten kuten termi antaa ymmärtää. (Viitala 1998, 12-21.)

Myös Eeva Anttila pitää lastentanssi-käsitteen määrittelyä hankalana. Hänen mukaansa lastentanssi terminä on ongelmallinen, koska siitä voi saada käsityksen, että on olemassa erityinen tanssin muoto, joka on tarkoitettu vain lapsille ja joka on tietyn iän jälkeen käyttökelvoton. (Anttila 1992, 7-9.) Mielestäni Anttilan näkökulma on mielenkiintoinen ja se saa minut pohtimaan, voisiko lastentanssia opettaa myös aikuisille, jotka aloittavat tanssimisen. Jos lastentanssin käsittäisi olevan vain lapsille suunnattu tanssimuoto, voisiko sitä opettaa varttuneillekin vai kutsuttaisiinko sitä aikuisten tanssiksi? Ja miten lasten tanssi ja liikkuminen eroavat aikuisten vastaavista? Mielestäni kaikkien tanssi on sitä samaa tanssia, jos sen tekijä kokee sen merkitykselliseksi liikkeeksi. Käsite lastentanssi kuvaa minulle enemmänkin opetuksen kohderyhmää ja heidän tarpeiden huomioimista opetuksessa.

Käsite lastentanssi voi sikäli myös olla ongelmallinen, ettei sen merkitys ole välttämättä selvä edes sitä opettaville tanssinopettajille. Nieminen ym. (2007, 34-36) kuvaavat artikkelissaan, joka käsittelee tanssipedagogiikan opiskelijoiden kokemuksia lastentanssiopetuksesta, kuinka termi lastentanssi oli epäselvä osalle opiskelijoista. Mielestäni oli kiinnostavaa, että osalle opiskelijoista termi oli selvä ennen lastentanssin opetuskokemusta, mutta sen jälkeen he eivät olleet enää varmoja käsitteen sisällöstä. Lastentanssin opettaminen myös vaikutti siihen, miten he ylipäätään ymmärtävät tanssin olemuksen. Esimerkiksi muutama henkilö oli laajentanut näkemystään siitä, että tanssi merkitsee heille muotokeskeistä tanssitekniikan opettamista. Kirjoittajat asettavatkin tanssinopettajaksi opiskelevien ohjaajille tavoitteen kannustaa opiskelijoita pohtimaan omaa tanssikäsitystään perinpohjaisesti. Tiedostamalla oman käsityksensä tanssista mahdollistuu tanssikäsityksen laajentaminen ja kehittäminen, mikä on mielestäni tärkeää tanssipedagogille.

Oman kokemukseni mukaan eri tanssikouluilla ja opettajilla voi olla erilaisia näkemyksiä käsitteen lastentanssi merkityksestä. Käsitykseni vahvistui keskusteluissani eri tanssinopettajien kanssa tehdessäni tutkimushaastatteluja. Sarjen (1997, 105-107) mukaan jokaisella tanssinopettajalla on opetuksensa taustalla henkilökohtainen käsitys tanssin luonteesta. Opettaja voi esimerkiksi käsittää tanssissa keskeiseksi tunnelmaisun tai korostaa muodon merkitystä tanssissa. Opettajan tanssikäsitykseen vaikuttavat

hänen kokemuksensa koko hänen tanssihistoriansa ajalta. On myös huomioitava, etteivät nämä opetukseen vaikuttavat käsitykset ole välttämättä täysin tiedostettuja. Kirjoittaja pohtii myös, miten tanssipedagogit voisivat lisätä käsitystään henkilökohtaisen tanssikäsityksen muodostumisesta perehtymällä erilaisiin tanssiteorioihin.

En siis löytänyt kirjallisen aineiston perusteella yksimielistä käsitystä sille, mitä käsitteellä lastentanssi tarkoitetaan ja onko se sopivin käsite kuvaamaan lasten varhaisiän tanssinopetusta. Tästä huolimatta termi tuntuu olevan melko yleinen Suomessa. Mielestäni on tärkeä huomioida, että kutsutaan tanssin opetusta lapsille millä nimellä tahansa, sen toteutukseen ja sisältöön vaikuttavat suuresti tanssinopettajan tanssikäsitys ja oppimiskäsitys sekä hänen omat kokemuksensa tanssioppilaana.

3.3 Eri lähestymistapoja lastentanssin opettamiseen

Pohdin välillä, onko oleellisempaa opettaa lapsille tanssitaitoja ja kehollisia valmiuksia vai keskittyä heidän luovuutensa ja positiivisen minäkäsityksen tukemiseen. Soili Hämmäläisen (1999, 81) mukaan yksi taideopetuksen peruskysymyksiä onkin se, kuinka paljon opetuksessa keskitytään taitojen opettamiseen ja kuinka paljon luovuuden tukemiseen. Olen myös miettinyt, kuinka paljon lapsilta on hyvä vaatia tanssiharrastuksen puitteissa. Onko esimerkiksi oleellista saada lapset tiukan kurin avulla oppimaan hieno esitys vai onko tärkeämpää, että jokainen lapsi saa onnistumisen elämyksiä ja pääsee mukaan esiintymään vaikkei osaisikaan tanssiaskelia täydellisesti? Oman näkemykseni mukaan tällä kaikella voi olla sijansa lastentanssin opetuksessa. Lastentanssitunnilla voidaan mielestäni opettaa taitoja ja tukea lapsen luovuuden kehitystä sekä rohkaista lasta oman liikkeen tekemiseen. Myös tanssiin liittyvää kurinalaisuutta voi mielestäni opettaa jo pienille oppilaille kunhan muistaa kannustaa jokaista oppilasta ja luoda turvallisen oppimisilmapiirin. Olennaista on mielestäni se, mitä opettaja painottaa opetuksessaan ja mikä on hänen lähestymistapansa tanssin opetukseen. Opettaako hän tanssia, jotta oppilaista kehittyisi mahdollisimman taitavia tanssijoita? Tai ehkä, jotta oppilaat nauttisivat liikkumisesta ja tanssi tukisi heidän kehitystään kokonaisvaltaisesti? Nähdäkseni tarkastellessa tanssin opetusta lapsille, onkin tärkeää myös pohtia, millaisista lähtökohdista ja millaisin tavoittein tanssia opetetaan lapsille. Tarkastelen tässä luvussa erilaisia näkökulmia lastentanssiopetuksen lähestymistavoista.

Kuten aiemmin mainitsin käsitteet tanssikasvatus ja tanssinopetus voidaan erottaa toisistaan. Tanssikasvatuksessa opetellaan tanssitaidon lisäksi tanssi-ilmaisua ja tanssi-

tietoa tanssinopetuksen keskittyessä tiettyjen tanssitekniikoiden opetteluun. Tanssikasvatukselle voidaan asettaa kaksi keskeistä tavoitetta: oppilaan kehittäminen ihmisenä ja oppilaan kehittäminen tanssitaiteen luojana, vastaanottajana ja tulkitsijana. (Anttila 1994, 7-11.) Tanssipedagogi voi siis jo linjata lähestymistapaansa tanssinopetukseen tämän jaottelun avulla. Itse koen vieraaksi erotella nämä käsitteet, mielestäni tietyn tanssilajin tekniikan opetukseen tulisi aina sisällyttää tanssitiedon ja tanssi-ilmaisun opetus. Lisäksi oman kokemukseni mukaan opetustyöhön sisältyy aina myös jonkunlainen kasvatusaspekti. Savan (2004, 42) mukaan opettajan persoonallisuus on aina mukana opetustyössä ja hän on kasvattaja sanan laajassa ja syvässä merkityksessä. Se kuinka suuri painotus kasvatuksellisella puolella on ja mihin tanssinopetuksen parissa kasvatetaan vaihtelee opettajan ja opetuskontekstin mukaan. Puhun tutkielmassani lastentanssin opettamisesta, koska termi on yleisesti käytössä. En silti tarkoita käsitteellä pelkästään tanssitaiteen opettamista lapsille vaan heidän kokonaisvaltaista kasvattamista tanssin opetuksen yhteydessä. Mielestäni varsinkaan lasten opetuksessa ei voi erotella opetustyötä irralliseksi kasvatustyöstä. Myös Anttila (1994, 23) sanoo voimakkaan käsitteiden luokittelun ja vastakkainasettelun olevan haitallista tanssikasvatuksen käytännölle. Lisäksi hän esittää, ettei käytännön tanssinopetuksessa ole mahdollista erottaa edellä mainittuja tanssin osa-alueita.

Tanssin opetuksen tarkoitusta voi myös tarkastella pohtimalla onko kysymys oppimisesta tanssin avulla vai oppimisesta tanssimaan. Tanssin välineellinen arvo korostuu utilitaristisessa näkökulmassa, jossa keskeistä on oppiminen tanssin avulla. Tämän näkökulman mukaan tanssi on liikettä ja tanssi-ilmaisu pohjautuu sisäisiin kokemuksiin. Tätä ihmisen kehittämisen tärkeyttä korostavaa näkemystä kutsutaan *kasvatukselliseksi malliksi* ja se perustuu muun muassa Rudolf Labanin teorioihin. Esteettiselle näkemykselle tanssin opetuksesta on tyypillistä taas korostaa tanssia taiteen muotona ja asettaa tavoitteeksi tanssitaiteen ja tanssitaiteen kehittäminen. Näkemystä kutsutaan *ammattilliseksi malliksi* ja siinä tanssi-ilmaisu pohjautuu enemmän ulkoisiin kokemuksiin. Anttilan oma näkemys on, että edellä mainitut päämäärät tanssin opettamisesta liittyvät toisiinsa eikä niitä tule karkeasti erotella toisistaan. Hän perustelee tätä yksilön kokonaisvaltaisen kehittymisen näkökulmalla, jonka mukaan kaikki osa-alueet kehittyvät yhdessä. Edellä mainitun erottelun sijaan Anttilan mukaan olennaista on toiminnan laatu eli miten jäsentynyt, monipuolista, vaihtelevaa ja tavoitteellista tanssikasvatus on. (Anttila 1994, 11-13.) Olen samaa mieltä Anttilan kanssa ja nähdäkseni tanssin opetustyöhön sisältyvät sekä kasvatuksellinen että ammatillinen päämäärä.

Asantin, Nirhamon ja Tuomisen (1995, 9) mukaan tanssinopetuksen onnistumisen edellytyksenä on se, että opetuksen lähtökohtana on lapsi. He näkevät tanssin lajien ja tekniikoiden olevan välineenä siihen, että lapselle annetaan mahdollisuus kasvaa ja oppia erilaisia asioita. Heidän näkökulmansa edustaa siis selkeästi kasvatuksellista mallia tanssinopetuksesta. Asanti ym. (1995, 9) perustelevat näkemystään sillä, että jos opetuksessa lähdetään liikkeelle vain tanssin näkökulmasta eikä lapsen, saattaa käydä niin, ettei lapsella ole mahdollisuutta tanssin kokemuksellisuuteen ja elämyksellisyyteen. Heidän mukaansa tärkeää ovat elämyksellisyys ja kokeminen eikä pelkkä oppiminen. Mielestäni edellä mainitun tanssikasvatuksen perusristiriidan pohtiminen on tärkeää jokaiselle tanssin opettajalle, sillä pedagogin on näkemyseni mukaan tärkeää hahmottaa pyrkiikö hän opetuksessaan enemmän kasvatuksellisen puolen vai ammatillisen puolen korostamiseen.

Tanssikasvatukseen voi ottaa myös kokonaisvaltaisen lähtökohdan. Tällä tarkoitetaan sitä, että tanssin kautta lähestytään koko ihmistä eikä vain fyysistä kehoa. Näin ollen fyysiseen toimintaan pyritään yhdistämään henkiset toiminnat kuten havaitseminen ja tiedostaminen. Taiteellisen ilmaisun lähteenä pidetään siis yksilön sisäistä maailmaa. Kokonaisvaltaisuudella tarkoitetaan myös sitä, että opetus sisältää kolme eri osaluuetta: ilmaisun (tanssi-ilmaisu), taidon (tanssimuodot ja tekniikat) ja tiedon (tanssitieto) opettamisen. Tiivistetysti kokonaisvaltaisen tanssikasvatuksen lähtökohtana ja tavoitteina ovat oman kehon tuntemus, sisäisen kokemuksen saaminen liikkeestä, liikkeen omaehtoinen tuottaminen ja liikkeen analysointi. Keskeistä on myös liikkeen kokeminen itselle tärkeäksi sekä omaan henkiseen ja fyysiseen olemukseen tutustuminen. (Anttila 1994, 20-22.) Mielestäni Jääskeläinen (1995, 5) kuvaa hyvin tanssin kokonaisvaltaista luonnetta sanomalla siinä yhdistyvän persoonallisuuden älyllinen, emotionaalinen sekä fyysis-motorinen puoli, lisäksi tanssilla voi olla myös sosiaalistava vaikutus. Tanssinopetuksessa onkin näkemyseni mukaan huomioitava tanssin kokonaisvaltaisuus ja edellä kuvaamani on mielestäni hyvä näkemys siitä.

Stinsonin (1990, 4-9) mukaan olennaisinta tanssin kuten muidenkin taiteiden opetuksessa on itseyttämyksen lisääminen sekä sen ymmärtäminen, minkälaisessa suhteessa on ympäröivään maailmaan. Taiteen tekeminen voi olla myös keino ymmärtää elämän tarkoitus ja kokea henkilökohtaista innostumista. Tanssissa voidaan myös sanoa arvostettavan ihmisen persoonallisuuden yhtä keskeistä puolta eli tunnealuetta (Jääskeläinen 1995, 5). Mielestäni tällaisten lähtökohtien valitseminen tanssinopetukseen keskittää opetuksen painopisteen yksilöihin ja heidän kokemukseensa itsestä osana maailmaa. Lisäksi se opettaa oppilaille taiteen kokemuksellisen merkityksen

eikä vain painota teknisten taitojen opettamista. Tällainen lähestymistapa kertoo myös opettajan taidenäkemyksestä ja suhteesta opettamiseen.

Itseäni mietityttää myös ajoittain miten ja millaisia taitoja opetan tanssioppilailleni. Kuten aiemmin mainitsin olen sitä mieltä, että tanssitaitojen ja tanssin elementtien opettamisen voi aloittaa jo tanssin varhaisopinnoissa ikäkauteen sopivalla tavalla. Tarkoitankin tässä tanssitaidoilla eri tanssitekniikoihin liittyviä kehollisia ja tiedollisia taitoja. Anttila (2005, 73-) pohtii artikkelissaan, ”Tanssin, siis ajattelen”, miten jo varhain alkavien taitojen opettelu vaikuttaa persoonallisen suhteen kehittymiseen suhteessa liikkumiseen. Tanssi on kirjoittajan mukaan siitä haastava taiteenmuoto, että sitä opetellessa on samaan aikaan pyrittävä omaksumaan tarkasti opettajan tekemiä liikkeitä että saamaan liikkeisiin omakohtainen kokemus ja taiteellinen ilmaisu. Perinteisesti tanssin opettelu tanssikouluissa perustuu liikkeiden jäljittelyyn ja toistoihin kun kyseessä on motoristen taitojen opettelu. Kehollista taitavuutta korostetaan yhteiskunnassamme. Sen arvioiminen onkin usein keskeisessä osassa tanssin opettelussa. Anttilan mukaan olisikin tärkeää kiinnittää tanssin opettamisessa huomiota muihinkin tekijöihin kuin oppilaan fyysisten taitojen kehittymiseen. Olisi tärkeää huomioida kehollisen toiminnan sisäisen ohjauksen aktivoituminen ja läsnäolo liikkeessä. Kirjoittaja kutsuu tätä termillä ”ajatusta täynnä oleva liike”. Tanssin voi siis käsittää myös muullakin tavalla kuin askelina ja esteettisinä muotoina. Se miten tanssinopettaja ymmärtää tanssin olemuksen, vaikuttaa siihen, millaisia taitoja ja millaisin menetelmin oppilailleen opettaa. Esimerkiksi, jos määrätynlaisten muotojen tekemisen sijaan pitää tanssissa tärkeänä hetkessä olemista ja esiin tulemistä, opetuksen keskiöön siirtyy kehollisen läsnäolon harjoittelu. Mielestäni lastentanssin opetuksessa on huomioitava tämä näkemys taitojen opettamisesta. Ensinnäkin olennaista on pohtia millaisia taitoja haluaa oppilailleen välittää, onko esimerkiksi olennaista tarkkojen muotojen opettelu tai askelten opettelu vai kehollisen läsnäolonharjoittelu lapsille sopivalla tavalla. Lisäksi opettaja voi miettiä, millaisin menetelmin hän haluaa näitä taitoja oppilailleen opettaa, käytetäänkö menetelmänä esimerkiksi mallioppimista tai kokemuksellisuuteen perustuvaa opetusta.

Perehtyessäni erilaisiin käsityksiin lähestymistavoista opettaa lastentanssia huomasin jälleen kuinka tärkeässä osassa tanssinopettajan tanssikäsitys on lähestymistavan muodostumisessa. Se millaiseksi tanssin olemuksen hahmottaa, ohjaa sitä, miten ja mitä opettaa sekä millaisia tavoitteita opetukselleen asettaa.

3.4 Lastentanssiopetuksen merkityksestä ja mahdollisuuksista

Yksi syy, miksi valitsin lastentanssin olemuksen tarkastelun tutkielmani aiheeksi, on ajoittainen pohdintani siitä, miksi opetamme tanssia jo pienille lapsille. Lisäksi koin tärkeäksi hahmottaa, millaisia asioita tanssiminen voi lapsille antaa ja miten se voi tukea lapsen kehitystä. Pohdin tässä luvussa, miten tanssiminen ja liikkuminen voivat olla hyödyllistä lapselle ja millaisia elämyksiä siitä voi saada.

Tanssiminen on kokonaisvaltaista ja elämyksellistä. Se on mielen ja kehon yhteistyötä ja sen avulla on mahdollista ilmaista sanattomia tunteita ja tarinoita. Tanssi voi olla myös yhteisöllistä toimintaa, joka vahvistaa yksilön kokemusta itsestään osana ympäristöään. Historiallisesti ajatellen tanssi onkin kuulunut eri ihmisryhmien yhteisölliseen toimintaan. (Anttila 2008, 5.) Mielestäni yhteisöllisyys ja ryhmässä toimiminen ovat tärkeitä asioita, joita voimme lapsille tanssin kautta opettaa. Kokemukset tanssista voivat myös auttaa lapsia kunnioittamaan toisten työrauhaa sekä hahmottamaan käsitteet ”oma tila” ja ”yhteinen tila” (Stinson 1990, 5). Tanssin harrastaminen voi siis edesauttaa sosiaalisten taitojen kehittymistä ja ymmärrystä ryhmässä toimimisesta. Tanssin sosiaalistava vaikutus perustuu esimerkiksi siihen, että se tarjoaa mahdollisuuksia läheisiin ihmiskontakteihin (Jääskeläinen 1995, 6).

Yhtenä tanssinopetuksen tavoitteista voidaan pitää kehon hahmotuksen ja kehotietoisuuden kehittymistä. Tämä tavoite on hyödyllinen lapsille kokonaisvaltaisesti heidän kehityksensä kannalta. Kehonhahmotuksen sanotaan olevan tärkeää yksilön minäkäsityksen kehittymiselle. Fyysinen minä on ensimmäinen minä, jonka voimme hahmottaa. Lisäksi kehotietoisuuden herättely voi auttaa meitä tulemaan tietoiseksi tunteistamme, koska erilaiset tunteet eivät ole vain mielessämme vaan myös kehossamme. Myös tilanhahmotuksen ja motoristen taitojen perusta on kehon hahmotuksessa. Liikkueksaan lapsi voi saada myös kokemuksen kehonsa kontrollista, mikä on ensimmäisiä askelia kohti sisäisen itsekurin ja keskittymisen kehitystä. (Stinson 1990, 4-5.) Myös holistinen näkemys ihmisestä puoltaa Stinsonin esittämää käsitystä kehonhahmotuksen vaikutuksesta minäkäsitykseen. Holistinen näkemyksen mukaan ihmisen mieli ja ruumis ovat yhteydessä toisiinsa ja liikkeen kautta ihminen saa yhteyden omaan itseensä kokonaisvaltaisella tasolla. (Rinta-Harri 2005, 74.)

Tanssi eroaa monesta muusta taidemuodosta kehollisuutensa vuoksi ja siksi mahdollistaa lapselle tutustumisen omaan kehoonsa ja sen toimintaan. Sen lisäksi, että tanssi tutustuttaa lapsen omaan kehoonsa se kehittää lapsen liikkumiskykyä sekä fysiikkaa ja

motoriikkaa (Jääskeläinen 1995, 5). Tanssiminen vahvistaa myös ihmisen kinesteettistä aistia eli liike- ja lihasaistia, jonka avulla keho oppii tunnistamaan suuntia, tasoja ja muotoja. Tanssissa opittua kehontuntemusta ja fyysisiä taitoja lapset voivat myös hyödyntää jokapäiväisessä elämässään ja muissa liikunnan muodoissa (Joyce 1980, 5). Mielestäni juuri kehollisuutensa vuoksi tanssi antaa lapsille mahdollisuuden elämyksellisyyteen ja tunteiden ilmaisuun, mitkä eivät välttämättä lapselle onnistuisi samalla tavalla sanojen myötä.

Liikkuminen on myös yhteydessä lapsen kognitiiviseen kehitykseen. Tanssiminen voi omalta osaltaan stimuloida tätä kehitysprosessia. Kehityopsykologi Jean Piagetin mukaan lapset sisäistävät asioita liikkumisen kautta ja vasta myöhemmin muodostavat niitä tarkoittavia sanoja. (Stinson 1990, 6-7.) Tanssimisen voidaan myös sanoa tarjoavan lapsille älyllistä pohdintaa sekä antavan virikkeitä luovan mielikuvituksen kehittymiselle (Jääskeläinen 1995, 5).

Katri Nirhamo tarkastelee kirjoituksessaan samantapaisia kysymyksiä tanssin opettamisesta kuin esitin edellä. Hän pohtii esimerkiksi, onko lasten tanssi taidetta, miksi lapsen pitäisi opiskella tanssitaidetta ja millainen tanssi on hyvää tai huonoa ja millä perusteilla? Nirhamo löysi kysymyksiinsä vastauksia tanssin fenomenologisen analyysin avulla. Fenomenologisen näkemyksen mukaan maailmasta saadaan tietoja pääasiallisesti havaintojen kautta eikä pelkästään istumalla ja pohtimalla. Näin ollen kehollisuuden ja aistien merkitys ihmiselle korostuu. Fenomenologinen ihmiskäsitys on monistinen eli ihmisen nähdään olevan yksi kehollinen kokonaisuus, jota ei jaotella ruumiiseen ja henkiseen toimintaan. Tanssin myötä lapsi voikin saada kokonaisvaltaisia kokemuksia, jossa mielen ja kehon toimintaa ei eroteta. Fenomenologian mukaan tanssitaiteen merkitys on tanssivan henkilön omassa kokemuksessa eikä sitä aina voi nähdä ulkopäin. Tämän perustelun mukaan lapsi voi saada tanssitunnilla merkittäviä kokemuksia ja elämyksiä ja näin olla tekemässä ja kokemassa taidetta. (Nirhamo 2010, 27.)

Tanssiminen voi siis tarjota lapselle kokonaisvaltaisia kehitystä tukevia virikkeitä. Ennen kaikkea tanssiva lapsi voi saada positiivisia elämyksiä ja kokemuksia luovasta toiminnasta. Parhaimmillaan tanssi myös tukee lapsen positiivisen minäkuvan kehittymistä ja antaa hänelle myönteisiä kokemuksia itsestään liikkujana ja luovana yksilönä. Tanssilla kuten muillakin taideaineilla on lisäksi yksi tärkeä lapsen kasvua rikastuttava erityispiirre; taiteessa ei ole oikeita vastauksia kuten ei ole elämässäkään (Hällström 2009, 15). Mielestäni se antaa lapselle mahdollisuuden toimintaan, missä ei mitata saavutuksia ja arvoteta paremmuutta. Tanssin harrastaminen voi mielestäni olla lapselle

kehittävää ja hyödyllistä monella tavalla, lisäksi sen tuomat kokemukset ovat itsessään jo arvokkaita. Tanssi liikuttaa yksilöä kokonaisvaltaisesti ja tukee kehitystä kokonaisvaltaisesti.

4 LASTANTANSSIOPETUKSEN TAVOITTEISTA, SISÄLLÖISTÄ JA TOIMINTA-TAVOISTA

4.1 Tavoitteiden asettaminen tanssinopettajan työkaluna

Tanssinopetus on tavoitteellista toimintaa, jonka perusta on tanssin elementeissä. Ennen käytännön opetustilanteita tanssinopettajan on hyvä pohtia, millaisia tavoitteita hän asettaa opetukselleen ja millaisia kokemuksia hän haluaa oppilailleen tarjota. (Asanti ym. 1995, 9.) Pohtiessaan opetustavoitteita opettaja voi laatia opetussuunnitelman opetusjaksolleen, mitä hän voi hyödyntää yksittäisten oppituntien suunnittelussa ja sisältöjen valinnassa. Opetussuunnitelman teko on tärkeää tanssinopetuksessa opetustoiminnan tavoitteellisuuden ja systemaattisuuden lisäämiseksi. Opetussuunnitelmassa määritellään opetuksen tavoitteet, oppisisällöt, opetusmenetelmät tai työtavat, organisatoriset toimenpiteet sekä opetuksen taustalla vaikuttavat filosofiset perusteet. (Anttila 1994, 53.)

Opetussuunnitelman tekoa voidaan lähestyä kolmesta eri näkökulmasta: lähtökohtana voivat olla oppisisällöt, joita opetuksella tulee välittää (sisältöorientoitunut opetussuunnitelma), lähtökohtana voi olla myös tavoitteet, jotka opetuksella tulisi saavuttaa (tuotospainottunut opetussuunnitelma) tai suunnitelman perustana voivat olla kasvatettavat lapset ja heidän kehityksensä (prosessipainottunut opetussuunnitelma). On huomioitava, että tähän jaotteluun voi suhtautua eri tavoin, esimerkiksi tarkastelemalla erikseen oppisisältöjen osa-alueita tai asettamalla tavoitteet viitteelliseksi muutokselle ja kehitykselle avoimeksi. (Koivukangas 1999, 4-5.)

Mielestäni tanssinopetuksen suunnittelussa lähtökohta on aina opetettavassa ryhmässä ja sen tarpeissa, jonka perusteella opetuksen tavoitteet määrittyvät. Tämän lisäksi on olemassa tiettyjä yleisiä tavoitteita, joita opetuksessa olisi hyvä saavuttaa, kuten perusliikkumistapojen ja kehonhahmotuksen oppiminen. Taiteen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin on kirjattu tavoitteita tanssinopetukselle, jotka voivat olla yksittäisten tanssikoulujen ja opettajien tavoitteidenasettelun taustalla. Haluan korostaa, että kun puhun tavoitteiden asettamisesta sitä ei mielestäni voi tehdä ilman oppilaiden tarpeisiin paneutumista. Tavoitteiden asettaminen taas antaa hyvän pohjan sisältöjen suunnittelulle.

Varhaisiän tanssikasvatukseen voidaan nähdä sopivana opetuksen suunnittelun perustana prosessipainotteinen opetussuunnitelma. Suunnittelussa tulee huomioida seuraavia asioita: lasten yksilöllisyys, ikäkauden erityispiirteet ja oppimistavoitteiden laatiminen avoimiksi. Toiminnan periaatteina voidaan pitää muun muassa leikinomaisuutta, lapsikeskeisyyttä, vuorovaikutuksellisuutta ja humanistisuutta. (Koivukangas 1999, 8.) Seuraavassa luvussa käsittelem lastentanssiopetukselle asetettuja tavoitteita. Mielestäni näitä lukiessa on syytä pitää mielessä lapsikeskeinen näkökulma ja oppilaiden tarpeet. Kirjallisuudesta löytyvät oppimistavoitteet antavat mielestäni hyvän pohjan yksilöllisten oppimistavoitteiden laatimiselle ja voivat näin olla tanssinopettajien apuna opetuksen suunnittelussa. Jokainen opettaja valitsee kuitenkin omaan opetukseensa sopivat sisällöt ja opettaa tanssia omalla persoonallisella tyyllillään ja itselleen sopivilla harjoituksilla (Viitala 1998, 34).

4.2 Lastentanssiopetuksen tavoitteista

Lastentanssiopetuksen tavoitteiden laadinnan pohjana voi olla esimerkiksi Tanssin perusopetuksen opetussuunnitelmassa olevat tavoitteet. Tämän virallinen opetussuunnitelman avulla voi asettaa opetuksen tavoitteille ja sisällöille päälinjat, samalla yhteinen opetussuunnitelma tukee ajatusta siitä, että kaikki tanssioppilaat olisivat tasarvoisessa asemassa opetuksen laadun suhteen (Viitala 1998, 34). On huomioitava, että taiteen perusopetuksen opetussuunnitelma antaa melko väljät raamit opetuksen sisällöille ja yksityiskohtaisille painotuksille (Hannuksela 2009, 46). Näin ollen tarkemman opetussuunnitelman laadinnan vastuu on yksittäisillä tanssioppilaitoksilla ja tanssinopettajilla.

Taiteen perusopetuksen opetussuunnitelman mukaan taiteen perusopetuksen tavoitteita ovat luoda perustaa emotionaaliselle, esteettiselle ja eettiselle kasvulle sekä kannustaa taiteen elinikäiseen harrastamiseen. Opetuksen tavoitteena on myös kehittää ja säilyttää taiteenalaan liittyvää kulttuuria. Tanssiopinnoissa on keskeistä, että tanssioppilas kokee tanssin iloa perusopintojensa aikana ja saa elämyksiä tanssiharrastuksen parissa. Esiintyminen, itseilmaisuus ja luovuus ovat tärkeässä roolissa tanssin perusopinnoissa. Tärkeää on, että tanssinopetus tukee oppilaan fyysistä ja psyykkistä kehitystä eri ikäkausina. Tanssinopiskelussa on myös hyväksi korostaa taiteidenvälisyyttä, näin oppilas voi ymmärtää taiteen olemusta laajemmassa mittakaavassa. (Taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän perusteet 2005, 1-21)

Tanssin varhaisiän opintojen tavoitteiksi taiteen perusopetuksen opetussuunnitelmassa määritellään oppilaan luovuuden, kehontuntemuksen ja itsetunnon kehittäminen. Lapsi tutustuu perusliikunnan avulla kehoonsa ja sen mahdollisuuksiin liikua ja muodostaa positiivista kuvaa kehostaan. Varhaisiän opintoihin kuulu lisäksi tottuminen esillä olemiseen ja esiintymiseen osana ryhmää. Oppilaan sosiaalisia taitoja harjoitetaan leikinomaisten harjoitusten avulla. Lapsille suunnatun tanssinopetuksen tulisi herättää tanssiniloa, tukea itseilmaisun kehitystä sekä kannustaa tanssin harrastamisen pariin. Taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän perusteet 2005, 21)

Yksittäisillä tanssikouluilla voi olla omia yksityiskohtaisempia opetussuunnitelmiaan, jotka voivat olla tanssinopettajan apuna opetuksen tavoitteiden asettelussa. Esimerkiksi Vantaan tanssiopistossa varhaisiän tanssiopinnoilla on Turpeisen (2010, 8) mukaan tavoitteena ryhmässä toimimisen opettelu, esitystoimintaan tutustuminen, tanssin peruselementtien ja termien harjoittelu sekä musiikin kuuntelu.

Kirjallisuudesta ja sähköisistä lähteistä löytyy paljon erilaisia näkemyksiä tanssin varhaisiän opetuksen tavoitteista. Esittelen seuraavassa tiivistetysti erilaisia näkemyksiä lastentanssin opetustavoitteista.

Lastentanssiopetuksen tavoitteita voidaan jaotella eri tavoin. Esimerkiksi jakamalla opetuksentavoitteet kolmeen ryhmään: Psykomotorisiin tavoitteisiin, sosio-emotionaalisiin ja kognitiivisiin tavoitteisiin. Ensimmäisen ryhmän tavoitteita ovat: perusliikkeiden harjoittelu ja kehittäminen, fyysisten kykyjen kehittäminen, kehonhallinnan harjaannuttaminen ja silmä-käsi-koordinaation työstäminen. Sosio-emotionaalisia tavoitteita ovat: myönteisen kehonkuvan muodostuminen, minäkuvan positiivinen kehitys, yhteistyökyvyn kehittäminen ja itsensä hahmottaminen suhteessa yhteisöön. Kognitiivisina tavoitteena voidaan pitää luovuuden kehittämistä, keskittymiskyvyn harjoittelua sekä kielellisten kykyjen ja havaintokykyjen harjaannuttamista. (Koivukangas 1999, 45-46.)

Mary Joyce jaottelee tanssinopetukselle asetettavat tavoitteet kolmeen ryhmään: kehollisiin, älyllisiin ja henkisiin tavoitteisiin. Näihin sisältyy muun muassa liikkeen ja kehon tiedostaminen ja kontrolli, yleisimpien lokomotoristen askelten hallinta, rytmin ja musiikin hahmotus, tilan hahmottaminen, ilmaisu, sosiaaliset tavoitteet ja kehon käyttö eri tavoin. Hänen mukaansa on suotavaa aloittaa opetus kehollisten tavoitteiden parissa. Lisäksi Joyce korostaa, että opettajan on tärkeää kertoa oppilaille tavoitteet, mihin harjoituksilla pyritään. (Joyce 1984, 9-10.) Käsitellessään luovan tanssin opetusta lap-

sille Joyce asettaa opetuksen tavoitteeksi lasten johdattamisen tanssin elementtien luovaan käyttämiseen. (Joyce 1980, 9).

Viitala (1998, 35) on jaotellut tanssin perusopetuksen tavoitteita seuraavasti: emotionaalis-sosiaaliset tavoitteet, fyysiset tavoitteet ja tiedolliset tavoitteet. Emotionaalis-sosiaaliseen ainekseen kuuluvat tavoitteet myönteisten kokemusten ja elämysten syntymisestä oppilaille, oman kehon tuntemus ja itseilmaisun kehittäminen sekä tanssiin liittyvät yhteisölliset toiminnot kuten tanssiesitysten valmistaminen ja yhteistanssit. Perusliikekielen oppiminen ja kehon monipuolisen käytön hahmottaminen, fyysisen kunnan kohotus, rytmin, hengityksen ja äänen yhteyden ymmärtäminen liikkeeseen sekä tanssitekniikan opiskelu ovat keskeisiä tavoitteita fyysisten tavoitteiden ryhmässä. Tiedollisen aineksen tavoitteisiin Viitala sisällyttää tanssitiedolliset asiat kuten tanssin päälaajien hahmottaminen ja musiikin ymmärrys. Tärkeimmäksi tavoitteeksi tanssikasvatukselle Viitala nimeää tavoitteen tukea lapsen kehitystä mahdollisimman ehjäksi yksilöksi.

Anttila (1994, 19) jaottelee tanssikasvatukselle asettamansa tavoitteet hierarkisesti kolmelle tasolle: yleiset tavoitteet tanssikasvatukselle, persoonallisuuden osa-alueiden tavoitteet ja sisältöalueiden tavoitteet. Yleiset tavoitteet liittyvät oppilaan persoonallisuuden kehittämiseen pitkällä aikavälillä ja näiden tavoitteiden toteutumiseen ei vaikutta pelkästään tanssikasvatus vaan oppilaan koko elämäntilanne. Tanssikasvatuksen yleisiksi tavoitteiksi Anttila nimeää muun muassa: persoonallisuuden kokonaisvaltaisen eheytyksen, sosiaalisen toiminnan oppimisen, aktiivisen elämänasenteen ja jatkuvan liikuntaharrastuksen herättämisen sekä esteettisen tajun kehittämisen ja kannustamisen luovuuteen. Seuraavan tason tavoitteet eli persoonallisuuden alueiden tavoitteet ovat kytköksissä ihmisen sisäisiin ominaisuuksiin eri alueilla. Psykomotorisen alueen tavoitteisiin kuuluu esimerkiksi motoristen taitojen kehittäminen ja kinesteettisen aistin herkistäminen. Sosiaalis-emotionaalisen alueen tavoitteita ovat muun muassa myönteisen minäkäsityksen ja sosiaalisuuden tukeminen. Kognitiivisen alueen tavoitteita ovat käsitteellisen ja luovan ajattelun kehittyminen ja oppimisvalmiuksien kehittäminen. Nämä persoonallisuuden alueiden tavoitteet pyritään saavuttamaan keskipitkällä aikavälillä ja tanssikasvatuksella pyritään vaikuttamaan siihen suoraan toiminnan avulla. Tanssikasvatuksen välittömiä tavoitteita ovat kolmannen ryhmän eli sisältöalueiden tavoitteet. Niiden toteutumiseen pyritään jokaisella tanssitunnilla. Sisältöalueiden tavoitteet liittyvät havaittaviin ominaisuuksiin ja taitoihin, joita tanssitunnilla opetellaan. Näiden tavoitteiden myötä määrittyvät tanssitunnin sisällöt. (Anttila 1994, 19.)

Anttilan (1994, 18) mukaan tanssia voi opettaa rutiininomaisesti esimerkiksi keskittymällä opettamaan pelkästään tiettyjä liikesarjoja. Jos opetukseen suhtautuu kokonaisvaltaisen tanssikasvatuksen lähtökohdasta, opetuksen lähtökohtana ovat tieto kehon rakenteesta ja liikeradoista sekä pyrkimys kehittää oppilasta kokonaisvaltaisesti. Tällöin opetuksen tavoitteeksi ei rajaudu tiettyjen liikkeiden ja liikesarjojen oppiminen. Edellä mainittu jaottelu tanssikasvatuksen tavoitteista osoittaa hyvin kuinka moniulotteisia tavoitteita tanssin opetukselle voidaan asettaa ja kuinka laajalle tavoitteet voivat ulottua pelkän tanssitaidon opettamisesta.

Poikien tanssipedagogiikka työryhmän muistiossa on listattu tavoitteita poikien varhaisiän (5-8v) tanssiharrastukselle. Muistiossa tätä vaihetta tanssikasvatuksessa kutsutaan ”saattamiseksi tanssiharrastukseen” ja sen keskeisiä tavoitteita ovat liikunnan ilon löytäminen sekä tottuminen tanssitunneilla käymiseen. Oppilaan itsetunnon kehityksen tukeminen on olennaista opetuksessa sekä leikin merkityksen korostaminen. Opetustuntien lisäksi esitystoiminta nähdään tärkeäksi osaksi poikien saattamisessa tanssiharrastukseen. (Lampi ym. 2002, 11.) Vaikka muistiossa käsitellään poikien tanssin opetusta, mielestäni työryhmän esittävät ajatukset sopivat hyvin myös samanikäisten tyttöjen tanssituntien tavoitteeksi.

Tavoitteiden erittely edellä mainituilla tavoilla voi olla opettajalle selkeyttävää ja helpottaa opetuksen suunnittelutyötä. Mielestäni on kuitenkin huomioitava, että lapsen kehitys on kokonaisvaltaista varhaislapsuudessa ja edellä mainitut tekijät kietoutuvat yhteen ja ovat vuorovaikutuksessa keskenään (Saarinen, Ruoppila, Korhonen 1991, 111). Käsitettäessä ihmisen kehitys kokonaisvaltaisena prosessina voidaan tanssinopetukselle asetettavat tavoitteet nähdä ennemminkin yhtenä kokonaisuutena eikä jakaa niitä kategorioihin. Ihmiskehon käsittäminen fenomenologisen käsityksen mukaan yhtenä kehollisena kokonaisuutena ilman erottelua ruumin ja hengen toiminnoista tukee mielestäni ajatusta opetustavoitteiden määrittelystä kokonaisvaltaisesti (Nirhamo 2010, 27). Myös aiemmin mainitsemani holistinen ihmiskäsitys tukee ajatusta nähdä ihmisen kehitys kokonaisvaltaisena prosessina, jossa mieli ja keho toimivat yhdessä (Rinta-Harri 2005, 74).

Mielestäni Mary Joycen (1984, 2) ajatus siitä, että lapsi ei jatka tanssia, ellei hän nauti siitä on tärkeä muistaa tavoitteiden asetuksessa. Ilo ja innostus tanssia kohtaan ovat tärkeitä tavoitteita tanssin varhaisiän opetukselle. Ja kuten Joyce sanoo on leikillä oltava osansa lastentanssinopetuksessa. Asetan omille lastentanssiryhmilleni aina tärkeimmäksi tavoitteeksi ilon ja onnistumisen kokemisen tunteen tanssin myötä. Miel-

täni varhaiskasvatuksen opettajien on tärkeää muistaa heillä olevan vastuuta siitä, millaisen käsityksen lapsi saa itsestään liikkujana ja taiteen tekijänä. Lastentanssiopintojen aikana on mahdollista kehittää lapsen itsetunnon positiivista kehitystä. Myös Nirhamon (2010, 27) näkemys lasten tanssikasvatuksen tavoitteista sopii omaan käsitykseeni. Nirhamon mukaan tavoitteena on, että jokainen lapsi löytää omien tanssikokemusten kautta oman kehollisuutensa ja oman tapansa tanssia sekä luoda, katsoa ja arvioida tanssia.

4.3 Lastentanssin sisällöistä

Rudolf Labanin ja hänen seuraajiensa kehittämä tanssikasvatuksen menetelmä on vaikuttanut suuresti tanssikasvatuksen kehitykseen länsimaissa. Labanin kehittämä systemaattinen lähestymistapa liikkeeseen voi toimia selkeän perusrungon muodostamisen tukena tanssin opetuksen oppisisältöjen valinnassa. Modern educational dance-kirjassa esiteltävän menetelmän pohjana on Labanin kehittämä liikeanalyysi, jonka avulla voi havainnoida ja kuvailla liikettä. Liikeanalyysi kohdistuu kolmen osa-alueen analyysiin eli tilan, kehon ja dynamiikan tarkasteluun. Dynamiikka osa-alueena jakautuu vielä eri liiketekijöiden ja niistä johdettavien liikelaatujen tuntemiseen. Liiketekiöitä ovat voima, aika, tila ja virtaus. (Anttila 1994, 28-31.) Teoksessaan Modern educational dance Laban esittää tanssin opetuksen perustan muodostuvan kuudentoista eri liiketeeman perusteella. Teemat sisältävät harjoitelmia, joiden avulla tutkitaan edellä mainittuja liiketeemoja ja niiden yhdistelmiä. Harjoitusten tavoitteena on oppia hyödyntämään liikettä mahdollisimman monipuolisesti. (Hämäläinen 1999, 45-46.) Perehtyessäni eri pedagogien näkemyksiin lastentanssiopetuksen oppisisällöistä huomasin Labanin näkemysten vaikuttaneen moniin tanssikasvatuksen asiantuntijoihin. Esittelen seuraavaksi erilaisia näkemyksiä lastentanssin oppisisällöistä. Niissä on nähtävissä Labanin ja hänen seuraajiensa vaikutus sekä kirjoittajien omat näkemykset ja painotukset aiheesta.

Anttila jaottelee tanssi-ilmaisun oppisisällöt viiteen osa-alueeseen. Tässä tanssi-ilmaisulla tarkoitetaan luovuuteen perustuvaa sekä oman kehon tuntemusta ja oman liikekielen kehittäviä tanssiharjoituksia. Pienillä lapsilla tanssi-ilmaisu on keskeisin osa tanssin opetusohjelmaa, sen lisäksi lastentanssin oppisisältö voi koostua tanssiteknisistä ja tanssiedollisista harjoituksista. Tämän vuoksi esittelen lastentanssiopetuksen oppisisältöjen yhteydessä Anttilan näkemyksen tanssi-ilmaisun sisällöstä. Tanssi-ilmaisun viisi oppisisältöaluetta ovat: keho, kehon toiminta, tila, dynamiikka ja sosiaali-

set suhteet. Näiden oppisisältöjen avulla rakennetaan käytännön harjoitukset. (Anttila 1994, 22-32.) Tästä jaottelusta näkyy, miten Labanin käsitystä liikeanalyysistä voidaan hyödyntää oman käsityksen muodostamisen apuna.

Joycen (1984, 21-155) mukaan tanssitunnin sisältönä voi olla esimerkiksi selän liikkeiden tutkiminen, kehon keskustasta lähtevän liikkeen harjoittelu, energian käytön tutkiminen, kehon linjaukset, liikkeen havainnointi, rytmin havainnointi, artikulaatio ja peruslokomotoristen askelten harjoittelu. Tiivistetysti sisältö muodostuu siis kehollisista, liikkellisistä ja dynamiikkaa koskevista oppisisällöistä. Hän kuvaa kirjassaan ”Dance technique for children” erilaisia harjoitteita, miten edellä mainittuja asioita voi käytännössä tehdä lasten tanssitunneilla. Teoksessaan ”First steps in teaching creative dance to children” Joyce käsittelee tanssin opetusta lapsille luovan tanssin näkökulmasta. Siinä hän määrittää keskeisiksi oppisisällöiksi tanssin elementteihin perehtymisen ja niiden luovan käytön. Joycen mukaan tanssin elementit ovat: keho, tila, voima ja aika. Näitä elementtejä hyödyntämällä oppilasta voi kannustaa löytämään uusia liikkumisen tapoja. (Joyce 1980, 2-)

Myös Sue Stinsonin näkemyksessä lastentanssin oppisisällöistä näkyy Labanin vaikutus. Stinson ei sano suoraan kirjassaan ”Dance for young children finding the magic of movement”, mitkä ovat lapsille suunnatun tanssitunnin sisältöjä vaan erittelee liikkeen olemusta, mikä on hänen mukaansa tanssin perusta. Stinson esittää liike-elementit kolmessa ryhmässä seuraavalla tavalla: keho liike-elementtinä, tila, energia ja aika liike-elementteinä sekä liikkeiden avulla syntyvät ja ympäristöön kohdistuvat suhteet. Tanssitunnin oppisisällöt muodostuvat näihin liike-elementteihin perehtymisen kautta. (Stinson 1990, 11-38.)

Myös tanssipedagogi Maria Spethin mukaan liikkumisen perustana ovat kehon liikkeet huomioiden niiden suhde tilaan, aikaan ja liikelaatuihin. Liikkeen lisäksi tanssissa on hänen mukaansa tärkeää kokemuksellisuus ja liikkumisen herättämien tunteiden huomiointi. (Speth 2006, 8-9)

Ihanaa vai ikävää – lapset tanssintekijöinä oppaassa esitetään lapsille suunnattuihin luovan tanssin työpajoihin oppisisällöksi sosiaalisten suhteiden, tilan, ajan, liikelaatujen ja energiankäytön, muotojen sekä esityksen valmistamiseen liittyvien asioiden harjoittelua. Tanssitunneilla tehtävät harjoitteet jaotellaan kolmeen ryhmään sen mukaan ovatko ne liikepainotteisia, kuvapainotteisia vai äänipainotteisia. (Sarje 2004, 5-73.) Tästä nä-

kyy kuinka lapsia voidaan tutustuttaa tanssin maailmaan monella tavalla eikä pelkää liikkuksen kautta.

Kuten edellisistä kappaleista käy ilmi, eri kirjoittajat ovat määritelleet ja luokitelleet lastentanssin sisällön melko samankaltaisesti. Keskeisiä sisältöjä ovat tanssin peruselementteihin tutustuminen, motoristen taitojen kehittäminen ja sosiaalisten taitojen harjoittelu. Sisältöjen kategorisointi voi olla tanssinopettajan tukena opetuksen suunnittelussa, mutta itse koen tärkeäksi korostaa, että sisällöt ovat usein päällekkäisiä ja eikä niitä voi täysin erotella toisistaan. Esimerkiksi sosiaalisten taitojen harjoittelu on näkemykseni mukaan osa jokaista lastentanssituntia vaikka opetuksen pääpaino olisi esimerkiksi tilassa liikkuksen opettelussa.

4.4 Lastentanssitunnin rakenteesta ja toimintatavoista

Tanssitunnin rakenteen voi suunnitella monella eri tavalla, näkemykseni mukaan jokainen opettaja löytää itselleen ja ryhmilleen sopivimman tavan kokemuksen kautta. Eriytyisesti lapsia opettaessa opettajan ei mielestäni kannata suunnitella tiukkaa järjestystä tanssiharjoituksille ja koittaa toteuttaa sitä täysin suunnitelmien mukaisesti. Oppitunnin rakenne muodostaa raamit tanssitunnin kululle, mutta siihen on hyvä suhtautua joustavasti ja reagoida tilanteen mukaan.

Opettaja voi vaikuttaa tanssitunnin työrauhan muodostumiseen jo omalla tuntirakenteen suunnittelulla ja työtapojen valinnalla. Esimerkiksi tunnin alussa tehtävä keskittymistä vaativa harjoitus voi edistää rauhallisen ilmapiirin syntymistä. Harjoitusten välissä syntyy tanssitunneilla helposti epäjärjestystä oppilaiden keskittymisen herpaantuessa. Anttila ehdottaa tähän ratkaisuksi tunnin suunnittelua niin, että harjoitukset liittyvät yhteen ja opetuksessa säilyy jatkuvuus. (Anttila 1994, 67.) Oma kokemukseni lastentanssinopettajana eroaa hiukan tästä. Olen yrittänyt suunnitella tuntirakenteeni niin, että harjoitukset nivoutuvat yhteen jatkumona. Käytännön kokemusten kautta olen huomannut, että sellainen toimintatapa ei sovi minulle enkä pysty toimimaan luontevasti opettajana niin. Sen sijaan suunnittelen tuntirakenteeni niin, että vaihtelen harjoitusten intensiteettiä ja tempoa niin, että oppilaani saavat välillä mahdollisuuden levähtää ja välillä toimia aktiivisesti. Vaihtelen myös harjoitusten vaikeusastetta tunnin aikana, jotta oppilaat jaksavat keskittyä välillä paremmin vaativimmassa harjoituksissa. Kuten jo aiemmin sanoin, minusta jokainen tanssinopettaja muodostaa itselleen parhaimman

mahdollisen tavan toimia opettajana. Kirjallisuudesta ja kollegoilta opettaja voi saada uusia ideoita työhönsä ja keinoja kehittää työtapaan.

Anttilan (1994, 56) mukaan tanssitunnin tavoitteita ja sisältöjä valittaessa kannattaa valita yksi tai kaksi teema, johon keskitytään. Muut tanssin osa-alueet kulkevat opetuksen mukana aina vaikka painopiste oppitunnilla olisikin rajatussa alueessa. Harjoitusten suunnittelussa on hyvä myös huomioida, että käyttää erilaisia työtapoja sekä tanssin säästystapoja. Olen kuvaillut tavoitteita ja oppisisältöjä edellisissä kappaleissa, joten keskityn tässä kappaleessa työtapojen tarkasteluun.

Tanssitunnilla liikutaan tilassa eri tavoin, liikkuminen voi tapahtua paikallaan tai sen avulla voidaan siirtyä paikasta toiseen. Usein tanssisarjat muodostuvat paikalla tehtävistä sekä liikkuvista osioista. (Anttila, Jalkanen 2005, 126.) Mielestäni tätä tanssituntien käytäntöä on hyvä harjoitella jo lastentanssitunneilla, samalla lapset voivat harjoitella tilan hahmottamista eri tavoin. Tilaan liittyvissä harjoitteissa voi lasten kanssa jo harjoitella oman tilan ja yhteisen tilan hahmottamista. Oma tilaa, johon tanssija ulottuu pysyessään paikallaan kutsutaan kinesfääriksi ja yhteinen tila on tämän tilan ulkopuolinen tila (emt). Lastentanssitunneilla tanssitaan usein piirissä ja piiri onkin usein ensimmäisiä tilassa tehtäviä muodostelmia, joita tunneilla opitaan. Piiri on muodostelmana toimiva, koska se on turvallinen ja siinä opettajan on siinä mahdollista nähdä kaikki oppilaat samanaikaisesti. (Speth 2006, 31).

Tanssitunti koostuu yleensä erilaisilla ajoituksilla tehtävistä osioista, välillä edetään rauhallisemmin ja välillä liikkumisen tempo on nopeampi (Anttila, Jalkanen 2005, 129). Erilaisia tapoja käyttää aikaa harjoitellaan usein jo tanssin lastentanssissa. Tanssimista voi myös opettaa eritavoin rakennettujen harjoitteiden avulla. Speth (2006, 29-30) esittää näitä olevan: tanssileikit, tanssin oppiminen tutkimisen ja tehtävien kautta, tanssitekniikoiden opettelu ja tanssisarjojen opettelu.

Lampi ym. (2002, 18.) ehdottavat tanssitunnin malliksi seuraavaa rakennetta: Intro (aloitusrituaali), Löysät pois (energiatason taseus), Huokaus (lepo), Tanssitekniikka (lajitekniikkaan perehtyminen), Loppunousu (lopuksi tehtävä mukava tanssillinen tehtävä/leikki) ja Autuus (tunnin lopetusrituaali). Olen kohdannut samantapaisia tunnin kulun jaotteluita muuallakin ja itsekkin käyttänyt vastaavaa mallia opetuksessani. Mielestäni tämä melko selkeä malli on hyvä työväline opettajalle tanssitunnin suunnittelua varten.

Joyce esittää edellä mainitusta eroavaa rakennetta lapsille suunnatulle luovan tanssin oppitunnille. Hänen mukaansa ensimmäisenä opettajan tulee esitellä oppilaille tanssin elementti, johon on tarkoitus perehtyä. Seuraavaksi oppilaat saavat kokeilla ja tutkia tunnin teemaa. Ja kolmannessa vaiheessa opettaja antaa kyseessä olevalle tanssin elementille muodon. Joycen mielestä tanssinopettajan ei tule näyttää esimerkkiä liikkeistä luovan tanssin tunnilla vaan esittää oppilaille kysymyksiä ja tehtäviä, joiden perusteella he kokeilevat liikkumista eri teemojen mukaisesti. (Joyce 1980, 33.)

Kirjallisuudesta löytämäni kuvaukset lastentanssiopetuksen toimintatavoista osoittavat, että lastentanssitunnin voi rakentaa monella eri tavalla ja harjoitukset voivat olla vaihtelevia ja monipuolisia.

4.5 Mielikuvat ja leikki osana lastentanssituntia

Mitä tahansa opettaja valitseekin opetuksensa tavoitteeksi ja sitä myötä sisällöksi, on siinä huomioitava opetuksen kohderyhmän erityistarpeet. Joycen (1984, 11-14) mukaan lasten tanssinopetukseen on hyvä sisällyttää elementiksi leikkiä ja motivoida heitä ilon avulla tanssiharjoituksiin. Lapsille on myös tärkeää saavuttaa erilaisia tavoitteita ja saada selkeitä oppimisen kokemuksia. Leikin tunteen voi saavuttaa esimerkiksi kun toiminta on tarpeeksi haastavaa, hauskaa ja kiinnostavaa niin, että lapset tekevät sitä mielellään. Liikkuminen ja leikki ovat lapselle perustavia toimintamuotoja ja tapoja hankkia kokemuksia, siksi mielestäni on luonnollista hyödyntää leikkiä lastentanssiopetuksessa (Zimmer 2002, 14).

Sen lisäksi, että lastentanssin opetukseen on hyvä sisällyttää leikin elementti, on syytä huomioida, että harjoitusten tulee olla riittävän selkeitä, jotta lapset ymmärtävät ne kunnolla (Speth 2006, 26). Olen huomannut opettaessani, että jos itselleni ei ole tarpeeksi selvä, mitä harjoituksessa on tarkoitus tehdä, vaikuttaa se myös oppilaitteni tekemiseen. Mielestäni opettajan on hyvä pyrkiä antamaan mahdollisimmat selkeät ohjeet lapsille myös tehtäessä luovia harjoituksia, jotta niiden tekeminen tuntuu lapsilta turvalliselta ja he uskaltavat heittäytyä.

Anttilan (1994, 27) mukaan mielikuvien käytössä tulee huomioida oppilaiden ikä, liike-tehtävien laatu sekä opettajan taito käyttää mielikuvia. Opettaja voi hyödyntää oppilaiden ideoita mielikuvien valinnassa sen sijaan, että hän määräisi tiukasti, mitä milloinkin ollaan. Mielikuvien valintaan on siis hyvä jättää joustoa ja valinnanvapautta. Joyce ko-

rosta, että käytettäessä mielikuvia osana lastentanssiopetusta, on huomioitava, mitä niillä tavoittelee ja tukeeko niiden käyttötapa lapsen luovuutta. Esimerkiksi lasta voidaan pyytää liikkumaan kuten tietyt eläimet, jolloin liikkuminen ei ole lapsille niinkään luovaa vaan matkimista. Tanssin kautta olisi tavoiteltavaa saavuttaa tunne siitä, miten eläin liikkuu ja keksiä erilaisia liikkumistapoja eläimelle eikä vain tyytyä imitoimiseen. Tämä vaatii opettajalta taitoa kannustaa ja haastaa lapsia luomaan uutta sekä kykyä suunnitella harjoitukset tavoitteen mukaisesti. Joycen mukaan lapsille on myös hyvä kertoa, mitä tanssiaskeleita he tekevät esimerkiksi eläintanssien myötä. Näin he kokevat oppivansa tanssia eivätkä pelkästään leiki. (Joyce 1980,13-14.)

Spethin (2006, 11-12) mukaan lasten on hyvä antaa osallistua aktiivisesti ideointiin ja mielikuvien keksimiseen tanssitunnilla. Tämä tukee heidän luovuuden kehitymisprosessiaan. Opettaja voi tukea tätä käyttämällä aikaa lasten ideoiden kuunteluun. Lisäksi Speth ehdottaa, että opettajan tulisi antaa lapsille mahdollisuus liikkeiden tutkimiseen rauhassa ilman, että he saavat aina valmiin mallin, miten liikkua. Tämä voi kannustaa lapsia tutkivaan oppimistapaan.

Mielestäni jokainen lastentanssiopettaja löytää kokemuksen kautta itselleen sopivan tavan käyttää mielikuvia ja tarinoita opetuksensa tukena. Kaikki eivät halua edes hyödyntää niitä ja sekin voi olla yhtä toimiva valinta. Joycen (1980,21-25) näkemys mielikuvien käytöstä on minusta mielenkiintoinen ja sai minut tarkastelemaan omaa opetustani kriittisesti. Joycen mukaan mielikuvia voi käyttää lastentanssiopetuksessa kolmella tavalla: mielikuvina, joiden perusteella syntyy liikettä, mielikuvina, jotka syntyvät liikkeiden perusteella ja mielikuvina, joiden perustana on liikkuminen. Joycen mukaan on syytä myös käyttää monipuolisia mielikuvia, etteivät oppilaat juutu matkimaan yhtä esitettyä mielikuvaa. Esimerkiksi harjoitellessa hyppimistä, voidaan ehdottaa hypittävän kuin raketti tai popcorni, jolloin harjoitellaan erilaisia hyppimisen tapoja. Käytettäessä mielikuvia on myös huolehdittava, että keskitytään liikkeiden harjoitteluun ja tanssin elementteihin perehtymiseen eikä esimerkiksi rakettien matkimiseen. Joyce myös kannustaa opettamaan lapsia ilman mielikuvien hyödyntämistä ja käyttämällä suoraan liikkumiseen ja tanssiin liittyviä käsitteitä. Näin opetuksen keskiössä säilyy tanssin ja tanssisanaston opettaminen.

Lastentanssitunnilla voidaan käyttää erilaisia välineitä opetuksen tukena. Esimerkiksi huivit ja hernepusit ovat yleisesti käytettyjä apuvälineitä kokemuksen mukaan. Anttilan mielestä liike itsessään on tärkein oppimisen väline eikä ole hyvä totuttaa oppilaita saamaan joka tunnilla uusia välineitä. Erilaisten välineiden käyttö voi siis olla hyödyllis-

tä, mutta sen ei pitäisi olla itsetarkoitus tanssin opetuksessa. (Anttila 1994, 27.) Välineitä voi hyödyntää joko esitellessä lapsille esimerkiksi jotain liikelaatua (venyvä kuin kuminauha) tai käyttää niitä osana tanssia (huivitanssit). Joyce (1980, 33) kertoo esimerkiksi swing-liikkeen opettamisesta lapsille; aluksi tutkitaan miten jojo liikkuu heiluen ja sen jälkeen lapset saavat tutkia, missä eri kehonosissa voisi olla samanlaista heiluvaa, swing-liikettä.

Lastentanssin opettaja voi siis hyödyntää opetuksessaan lasten maailmaan kuuluvia elementtejä kuten leikkiä, tarinoita ja mielikuvia. Hän voi myös motivoida lapsia ja tehdä asioista konkreettisia erilaisten välineiden avulla. Kokemukseni mukaan lapset usein innostuvat saadessaan tutkia, miten erilaisten välineiden kanssa liikutaan ja miten niitä voi käyttää. Näkemykseni mukaan opettajan on oltava huolellinen edellä mainittujen keinojen käytössä, jottei leikeistä ja erilaisten välineiden käytöstä tule tanssitunnin tärkein sisältö vaan pääpainotus säilyisi tanssin opetuksessa.

5 TUTKIELMAN HAASTATTELUJEN TULOKSET

5.1 Lastentanssi-käsitteen määrittelystä

Käyn läpi tässä luvussa tuloksia, jotka olen saanut analysoimalla haastatteluaineistoni. Esitän luvussa kuusi tuloksiin liittyvää tarkempaa pohdintaa ja johtopäätöksiä. Mielestäni haastattelujen analyysin esittely on järkevää aloittaa lastentanssi-käsitteen määrittelystä, sillä se luo pohjaa sille, miten tutkittavat ymmärtävät lastentanssin olemuksen. Tämän jälkeen tarkastelen tutkittavien lähestymistapoja lastentanssin opettamiseen. Kursivoidut lauseet ovat suoria otteita aineistostani.

Kysyin haastateltavilta, miten he ymmärtävät käsitteen lastentanssi ja onko se heidän mielestään sopiva termi kuvaamaan tanssin varhaisiän opetusta. Aineistoni perusteella jaottelin tutkittavien näkemykset lastentanssi käsitteen määrittelystä seuraavalla tavalla:

Käsitteen määrittely oppilaiden iän perusteella

Kaikki tutkittavat käyttivät oppilaiden ikää käsitteen lastentanssi yhtenä määrittelyperusteena. Haastatelluilla opettajilla oli erilaisia näkemyksiä siitä, minkä ikäisten lasten opetusta lastentanssilla tarkoitetaan. Yksi haastatelluista sanoi lastentanssiopetuksen olevan tanssin opetusta 4-6-vuotiaille lapsille ja hänen mielestään 3-vuotiaat ovat liian nuoria olemaan tanssitunnilla ilman vanhempia. Toiselle haastateltavalle lastentanssi piti sisällään kaiken tanssin opetuksen alle 7-vuotiaille eli käsite piti sisällään myös 1-2-vuotiaiden opetuksen. Kolmas tutkittava piti lastentanssia tanssin opetuksena 3-6-vuotiaille lapsille, mutta oli hiukan epävarma tämän jaottelun toimivuudesta, sillä hänen mielestään lastentanssi voi tarkoittaa myös laajemman kohderyhmän opettamista. Kaiken kaikkiaan tutkittavat olivat sitä mieltä, että lastentanssilla tarkoitetaan lapsille tarkoitettua tanssinopetusta. Aineistoni perusteella lapsella tarkoitetaan yhden- kuuden vuoden ikäisiä henkilöitä. Lastentanssi on siis tanssin opettamista alle kouluikäisille oppilaille.

Et semmonen neljä-kuusi-vuotta vois olla semmonen lastentanssi-ikä. H3

Käsitteen määrittely opetuksen tavoitteiden ja sisältöjen perusteella

Tutkittavat määrittivät käsitettä lastentanssi myös kuvaamalla opetuksen tavoitteita ja sisältöjä. Tiivistetysti lastentanssin sanottiin koostuvan perusliikkeiden harjoittelusta, sosiaalisen toiminnan harjoittelusta, luovasta tanssista, erilaisten muodostelmien opettelusta ja vapaasta liikkumisesta. Opetuksen tavoitteita olivat edellä mainittujen harjoittelu. Kaikki haastatellut kuvasivat lastentanssin olemusta melko samankaltaisesti.

No sehän on aina vaikeus asiakkaallekin kuvata mitä lastentanssi on...No mun mielestä se on niiden perusliikkeiden harjoittelua tanssin kautta ja sitä sosiaalista toimintaa. Ja mulle siihen tulee nää tila, aika, keho. Ja niinku laululeikkejä ja pieniä piiritansseja ja luovia harjoitteita. H3

Käsitteen määrittely opetusmenetelmien perusteella

Lastentanssi-käsitettä kuvattiin myös siinä käytettävien opetusmenetelmien ja käytäntöjen kautta. Niistä mainittiin tanssin opettaminen leikin ja mielikuvien kautta. Kaikki haastateltavat kertoivat myös käyttävänsä opetuksessaan apuvälineitä kuten huiveja, vanteita ja höyheniä.

Lastentanssiopetus on semmosta niinku leikin ja mielikuvien kautta lapsi perehdytetään tanssin maailmaan, ei vaan leikitä näin, mutta se leikki on kuitenkin se, joka johdattaa siihen tanssiin. H2

Näkökulmia lastentanssi-käsitteen toimivuudesta

Yksi kolmesta haastatelluista piti lastentanssia sopivana käsitteenä lasten varhaisiän opetukselle eikä kyseenalaistanut sen käyttöä. Muut kaksi tutkittavaa esittivät erilaisia näkemyksiä aiheesta, toinen sanoi suoraan ettei pidä käsitettä sopivana ja kolmas oli pohdiskellut käsitteen sopivuutta. Lastentanssia pidettiin epäselvänä terminä ja sen merkityksen nähtiin muuttuvan eri konteksteissa. Esimerkiksi eri tyyllisissä tanssikouluissa lastentanssin merkitys saattaa vaihdella. Kukaan haastatelluista ei osannut sanoa toimivampaa termiä lastentanssin tilalle. Esiin tuli muun muassa varhaisiän tanssi tai alkeistanssi, mutta nekään eivät tuntuneet tutkittavista sopivilta.

Että siinä mielessä huono termi että ei ole niin selkeä. Se voi olla vaikka pienoiskoko jostakin lajista niinkun satubaletti on ja yleensä sisältää semmosta liikunnallista ja kasvatuksellista tavoitetta. H3

Aineistoni perusteella lastentanssi-käsitteen merkitys ei ole täysin selkeä ja se voi vaihdella eri opettajilla ja eri opetuskonteksteissa. Huomasin myös käsitteen ymmärtämiseen vaikuttavan se, miten tanssinopettajan työpaikalla lastentanssin määritellään. Tämä näkyy esimerkiksi seuraavassa lainauksessa:

No mulla on tullu meiän opiston kautta eli meillä on 7-vuotiaasta alaspäin lastentanssia. H1

5.2 Lastentanssin tavoitteista

Erittelen seuraavaksi tutkittavien ajatuksia lastentanssin tavoitteista. Niiden kuvaaminen on osa lastentanssi käsitteen sisällön tarkastelua. Kysyin haastatelluilta suoraan millaisia tavoitteita he asettavat lastentanssiopetukselleen, lisäksi opetuksen tavoitteista keskusteltiin muissakin vaiheissa haastatteluja. Olen luokitellut tavoitteet seuraavalla tavalla:

Keholliset tavoitteet

Kehollisina tavoitteina lastentanssiopetukselle mainittiin: oman kehon ja sen liikemahdollisuuksien hahmottaminen, karkeamotoristen taitojen harjoittelu, perusliikkumisen taitojen oppiminen sekä liikunnallisten oppimisedellytysten kehittäminen.

Et oppii perusasiat ja liikkumaan mahdollisimman monipuolisella tavalla. H2

Ja mun mielestä on tärkeää, et lapsi oppii onko joku ojennettu tai koukistettu ja erilaisia niinku et kuinka tää keho toimii. H1

Tanssitaidolliset ja tanssitiedolliset tavoitteet

Tanssitaidollisia ja tanssitiedollisia tavoitteita mainittiin useita ja ne ovat sisällöltään monipuolisia. Niitä olivat erilaisten muodostelmien kuten piirin ja rivin hahmottaminen, erilaisten askelten ja liikkeiden harjoittelu (laukka-askeleen, tasahypyn, polvennostohy-

pyn, loikan, kuperkeikan) . Tanssitaiteellisuutena tavoitteena mainittiin myös ryhdin hahmottaminen. Tanssin elementtejä mainittiin myös tavoitteina; tilan hahmotus, tasojen ymmärrys, liikkeen dynaamisten erojen harjoittelu, kehon eri osien liikuttelu ja tunnistaminen. Musiikin kuuntelu ja rytmin hahmotus mainittiin myös olennaiseksi osaksi lastentanssiopetuksen tavoitteita.

Kyllä se tanssikin on siinä tosi tärkeä, että mulle on tärkeää ryhti. Sitten nää tietyt perusliikkeet niinku laukka, hyppyaskel ja loikka, kuperkeikka, vähän käsillä olemista. H3

Myöhempisiin tanssiopintoihin valmistavat tavoitteet

Yhtenä lastentanssiopetuksen tavoitteena esitettiin erilaisten toimintatapojen ja taitojen oppimista, jotka tukevat oppilaiden mahdollisia myöhempiä tanssiopintoja. Tällaisia tavoitteita olivat tanssitunnin käytäntöjen oppiminen, tottuminen tanssituntitilanteeseen, tiettyjen perusliikkeiden hallitseminen, tanssin perusasioiden hallinta ja liikunnallisten oppimisedellytysten kehittäminen.

Että siinä me oikeastaan luodaan ne perusteet, miten tanssitunnilla toimitaan. H2

Sosiaaliset tavoitteet

Sosiaalisiksi tavoitteiksi mainittiin: ryhmässä toimimisen opettelu, itsenäistyminen ja uskaltaminen tanssitunnilla olemiseen ilman vanhempia, parityöskentelyn harjoittelu, oman tilan ja toisten tilan hahmottaminen sekä muiden ryhmäläisten kunnioittaminen.

Lastentanssiopetuksessa on musta tärkeintä se sosiaalisen kasvatuksen puoli. H3

Kokemukselliset ja elämykselliset tavoitteet

Kokemukselliseksi ja elämykselliseksi tavoitteiksi luokittelin aineistostani seuraavat tavoitteet: monipuolisten aistikokemusten saaminen, ilon ja nautinnon kokeminen ja oman itsensä hahmottaminen tanssin avulla.

Ja et ne on rohkeita ja et ne nauttii siitä, se on ensimmäinen askel. H2

Haluan korostaa, että osa mainitsemistani tavoitteista sopii useampaan luokkaan ja siksi mainitsen jotkut niistä useamman kerran. Tavoitteiden asettaminen oli aineistoni

perusteella yhteydessä opetettavaan ryhmään ja sen kehitystasoon, esimerkiksi 3- ja 6-vuotiailla lastentanssioppilailla mainittiin erilaisia tavoitteita.

Tutkimuksen kohteena olleet tanssinopettajat siis esittivät lastentanssiopetukselle monipuolisia tavoitteita, jotka tukevat oppilaan kokonaisvaltaista kehitystä. Keskeisimmiksi tavoitteiksi nimettiin sosiaalisten taitojen kehittyminen, positiivisten kokemusten saaminen tanssista sekä tanssin peruselementteihin tutustuminen. Aineistoni perusteella niin sanottujen tanssiteknisten taitojen opettelu ei ole olennaisimpia tavoitteita lastentanssissa.

5.3 Lastentanssin sisällöistä

Käyn tässä luvussa läpi tutkittavieni näkemyksiä lastentanssin sisällöistä sekä opetuksessa hyödynnettävistä mielikuvista.

Lastentanssiopetuksen kehollisia oppisisältöjä

Aineistoni perusteella lastentanssin kehollisia oppisisältöjä ovat erilaisten liikkeiden opettelu, kehonosien eritelty liikuttelu, kehon toiminnan hahmottaminen ja kehon ominaisuuksien kehittäminen.

Oppii hyppimään yhdellä jalalla ja oppii juoksemaan ja kävelemään ja mitä ne tarkoittaa ja mitä on kieriminen ja pyöriminen. H1

Lastentanssiopetuksen sosiaalisia oppisisältöjä

Lastentanssitunnin sosiaalisia taitoja kehittävät oppisisällöt koostuvat aineistossani: vuoron odottamisen harjoittelusta, parityöskentelystä, ohjeiden kuuntelusta sekä sääntöjen ymmärtämisestä ja noudattamisesta.

Että voi tehdä jo jotain pariharjoituksia. Semmosia aika selkeitä. H3

Lastentanssiopetuksen tanssitiedollisia ja tanssitaidollisia oppisisältöjä

Löysin aineistostani erilaisia tanssitaitoa ja tanssitietoa kehittäviä oppisisältöjä. Jaottelin ne seuraavalla tavalla: tasojen hahmottaminen, kehonosien nimeäminen ja eritelty

liikuttaminen, eri dynamiikkojen harjoittelu liikkussa, piirissä liikkuminen, Nurkasta nurkkaan liikkuminen tilassa, erilaisten askelten opettelu, suuntien hahmottaminen, rytmikan harjoittelu, oman tilan ja yhteisen tilan hahmottaminen, tanssitekniikoihin perustuvien liikkeiden opettelu, venyttely, erilaisten liikelaatujen kokeilu.

Ja sitten mä teen tunnin lopuksi jo aika pienillekin nurkasta nurkkaan harjoituksia. No sieltä voi tehdä vähän hyppyjä ja karhunkävelyitä on hyvä tehdä niin. H1

Lastentanssiopetuksen luovia oppisisältöjä

Haastatteluissa mainittiin seuraavia luovuuden kehittämiseen liittyviä oppisisältöjä: tanssiminen ilman mallia oman inspiraation mukaisesti, tanssiminen opettajan antaman mielikuvan mukaan, ilmaisu ja eläytyminen osana liikkumista, improvisaatio välineen kanssa sekä tanssiminen musiikin tunnelman mukaisesti.

Mulla voi olla sellasia liikekokeiluja siihen teemaan liittyen. H3

No huivitanssi ja siinä on se kohta, missä käytän klassisen musiikin tukea. Ja sit mitä ne keksii tehdä, paritanssia lattialla. Kaikennäköstä. H2

Myös lastentanssin sisällöt kuvattiin haastatteluissani monipuolisiksi. Kaikki haastattelemani kuvasivat lastentanssin sisältöjä melko samankaltaisesti.

5.4 Lastentanssiopetuksessa käytettävistä mielikuvista

Haastattelujeni perusteella lastentanssin opetuksessa käytetään hyödyksi erilaisia mielikuvia ja tarinoita. Tutkittavat sanoivat niiden motivoivan lapsia ja tuovan tanssiharjoituksia lähemmäs lasten ajatusmaailmaa. Jotkut myös sanoivat ”naamioivansa” tanssiteknisiä harjoituksia leikeiksi tai saduiksi.

Aineistostani löytyi seuraavanlaisia lastentanssissa käytettäviä mielikuvia: eläinhahmot, vuodenajat, juhlapyhät, sirkus, kulkuneuvot, värit, avaruus, satuhahmot, meri ja luonto.

Osa opettajista myös sanoi käyttävänsä mieluummin konkreettisia esimerkkejä kuin esimerkiksi satuhahmoja mielikuvina. Konkreettisia esimerkkejä opetuksessa olivat esimerkiksi höyhenen keveyden tarkastelu tai kirjan painavuuden kokeilu.

Mä aika vähän käytän mitään prinsessa tai keiju juttuja, että mä lähen enemmän siitä teemasta. Että mä voin vaikka näyttää höyheneellä, että se on kevyt. Että konkreettisia juttuja. H3

Mielikuvia ja ideoita lastentanssitunnille saatiin myös lapsilta. Myös lasten vireystila saattoi vaikuttaa siihen, millaisia mielikuvia tanssinopettajat hyödynsivät.

Joku tulee tunnille ja sanoo et on ollut kurja päivä, niin mitäs me sit tehdään. Milt tuntuu olla kurja ja miltä näyttää kurja olo. Et voi nappaa sielt oppilailta. H3

Aineistoni perusteella mielikuvia voi hyödyntää eri tavoin opetuksessa. Jotkut haastatelluista sanoivat pyrkivänsä valitsemaan laajemman teeman, jonka ympärille he suunnittelivat koko opetusjaksonsa ja josta he poimivat opetuksessa käytettäviä mielikuvia. Esimerkiksi talvi saattoi olla opetusjakson teemana ja siihen sisällytettiin muun muassa lumihiihtä- ja lumiukkotansseja. Mielikuvia käytettiin myös irrallisina eri harjoituksissa ilman kokoavaa teemaa. Lastentanssiopettajat, joita haastattelin olivat myös kehitelleet erilaisia tapoja hyödyntää mielikuvia ja tarinoita eri muodostelmien opettelussa. Esimerkiksi jonoon mentäessä puhuttiin junalla matkustamisesta ja piiriä muodostaessa kuviteltiin sen keskellä olevan keiju.

Et se on siis eriasia miksi ollaan piirissä, et onko siellä keskellä keiju. H2

Mielikuvien käyttämisessä erottui myös se, halusiko opettaja lapsen suorittavan jonkun liikkeen tietyllä tavalla mielikuvan kautta vai antoiko hän oppilaalle idean vapaaseen liikkumiseen mielikuvan avulla. Esimerkiksi selkälihakia vahvistavaa liikettä sanottiin lentokoneliikkeeksi ja selän pyöristystä ja notkistusta kissaliikkeeksi, näissä tapauksissa haettiin tietynlaista liikesuoritusta. Toisaalta oppilasta voitiin pyytää tanssimaan kevyesti kuin höyhen ilman esimerkkiä liikkeestä, jolloin mielikuvaan reagoiminen on vapaampaa.

Tietysti mielikuvien kautta, kissaleikkejä tai muuta. Tai voidaan tehdä lentokoneharjoituksia, jotka on selkälিhasharjoituksia. H1

Aineistostani löytyi siis erityyppisiä mielikuvia, joita opetuksessa hyödynnettiin. Näitä olivat konkreettiset mielikuvat, lapsilta saadut mielikuvat, satuihin liittyvät mielikuvat sekä todellisen maailman asioihin ja ilmiöihin liittyvät mielikuvat. Mielikuvia myös käytettiin eri tavoin ja eri tarkoituksiin.

Aineistoni mukaan lastentanssin olemusta siis voidaan kuvailla monesta eri lähtökohdasta. Tutkittavat määrittivät käsitettä lastentanssi opetuksen kohderyhmän, tavoitteiden ja sisältöjen sekä opetusmenetelmien kautta. Lastentanssin tavoitteissa ja sisällöissä keskeisimpiä olivat sosiaaliset, tanssitaidolliset ja elämykselliset osa-alueet. Mielikuvia ja apuvälineitä hyödynnettiin osana lastentanssi opetusta. Vaikka tutkittavat osasivat määritellä lastentanssin olemuksen, käsite lastentanssi ei tuntunut heistä täysin toimivalta.

5.5 Erilaisia lähestymistapoja lastentanssiopetukseen

Analyysini perusteella kaikilla tutkittavillani oli monipuolinen ja kokonaisvaltainen lähestymistapa lastentanssin opetukseen. Heidän lähestymistavoistaan löytyi hiukan painotuseroja, joita esittelen seuraavassa luvussa. Muodostamani luokitus haastateltujen lähestymistavasta lastentanssin opetukseen muodostui seuraavalla tavalla:

Monipuolinen ja kokonaisvaltainen lähestymistapa lastentanssiopetukseen

Haastatellut kuvasivat lastentanssin olevan kokonaisvaltaista toimintaa. Tällä he tarkoittivat lastentanssin kehittävän oppilasta monella eri tavalla. Tämän lähestymistavan mukaan lastentanssiopetuksella pyritään tukemaan lapsen fyysistä ja sosiaalista kehitystä sekä hänen persoonansa kehittymistä. Tavoitteena ei niinkään ole yksittäisten liikkeiden oppiminen vaan monipuolinen liikkuminen ja kehon toimintaan tutustuminen. Tanssin opettamisen lisäksi kokonaisvaltaisessa lähestymistavassa huomioidaan siis lapsen kehityksen tukeminen. Sosiaalisen kehityksen tukeminen nähdään olennaisena, erityisesti ryhmässä toimimisen oppiminen mainittiin tärkeäksi.

En sanois, että tavoitteena on, että lapsi oppii jonkun tietyn hyppyaskeleen tai yksittäisen asian vaan oppii semmosen kokonaisuuden, et oppii liikkumaan ja oppii löytämään sellaista kuinka minä liikun ja oppii hahmottamaan omaa itseään ja omaa kehoaan. H1

Kokonaisvaltaisen kehittymisen huomioinnin lisäksi tärkeänä pidetään myös monipuolisten tanssiin liittyvien taitojen ja valmiuksien kehittämistä. Tämä näkyy opetuksen tavoitteiden asettelussa esimerkiksi niin, että tavoitteena voi olla tanssin peruselementtien ja rytmikan perusteiden opettelu. Lastentanssiopintojen myötä haluttiin myös välittää lapsille tanssiin ja tanssitunteihin liittyviä traditioita ja käytäntöjä, esimerkiksi käyttämällä lastentanssitunnilla niin sanottua perinteistä tanssituntimallia.

Niin sitä semmosta (tanssitunnin kulttuuria), mutta periaatteessa lastentanssitunti voi joutua noudattamaan, et siinä on tietyt semmoset tanssitunnin elementit. H2

Monipuolinen ja kokonaisvaltainen lähestymistapa tarkoittaa siis lähestymistapaa, missä lastentanssin tarkoitus ja tavoitteet nähdään laajasti. Monipuolisuudella viitataan erityisesti monenlaisten tavoitteiden asettamiseen eikä ainoastaan tiettyjen osa-alueiden kehittämiseen. Lähestymistavasta tekee kokonaisvaltaisen se, että siinä huomioidaan lapsen kokonaisvaltainen kehitys ja pyritään tukemaan sitä.

Monipuoliselle ja kokonaisvaltaiselle lähestymistavalle on ominaista huomioida opetuksen kohteen tarpeet ja heille sopivat opetusmenetelmät sekä samalla pyrkiä tanssitaitojen kehittämiseen ja tanssin traditioiden eteenpäin välittämiseen. Opetuksessa siis pyritään kehittämään lasta tanssin avulla sekä kehittämään lapsen tanssitaitoja.

5.6 Lastentanssin lähestymistavoista löytyneitä painotuseroja

Vaikka luokittelin kaikkien tutkittavieni lähestymistavan monipuoliseksi ja kokonaisvaltaiseksi, haluan tuoda esiin, että haastatteluissa ilmeni painotuseroja siitä, mitkä asiat koettiin olennaisimmiksi lastentanssissa. Jokaisella tutkittavalla oli omanlaisensa näkemys lastentanssista ja näin myös henkilökohtainen lähestymistapa sen opetukseen. Edellisessä luvussa kuvaamani monipuolinen ja kokonaisvaltainen lähestymistapa on mielestäni aika laaja eikä tuo tarpeeksi esiin tutkittavien henkilökohtaisia näkemyksiä, tämän vuoksi haluan eritellä lastentanssin lähestymistapoja tarkemmin.

Jaottelin seuraavalla tavalla tutkittavien lähestymistapojen painotuksia lastentanssiin:

Tanssitaitojen ja kehollisten valmiuksien kehittämistä painottava lähestymistapa

Tarkoitan tällä näkemystä, jonka mukaan lastentanssiopetuksessa on keskeistä opettaa tanssitaiteellisia perusteita ja kehittää oppilaiden valmiuksia myöhempisiin tanssiopintoihin. Tämä näkyi esimerkiksi siinä, että lastentanssitunteihin sisällytetään haastatteluiden perusteella erilaisten tanssiin liittyvien taitojen opettelua kuten nilkan ojennuksia, erilaisten askelten harjoittelua sekä tanssiteknisten alkeiden opettelua kuten plien ja tendyn tekemistä leikin varjolla. Lisäksi lastentanssituntiin saattaa kuulua erilaisten lihasvoimaa lisäävien harjoitusten tekeminen ja venyttely. Edellä mainittujen kehollisten harjoitteiden lisäksi lastentanssitunnilla harjoiteltiin myös rytmikkiä ja erilaisissa muo-

dostelmissa liikkumista. Haastatteleman opettajat nimesivät erilaisia taitoja, joita oppilaiden olisi hyvä oppia lastentanssiopinnoissa, näitä olivat esimerkiksi tiettyssä tempossa taputtaminen ja joidenkin tanssin perusaskeleiden osaaminen. Aineistoni perusteella lastentanssilla nähtiin myös olevan tehtävänä saattaa lapsia tanssin ja tanssituntikulttuurin maailmaan esimerkiksi käyttämällä lastentanssinopetuksessa perinteisen tanssintunnin toimintatapoja ja siihen kuuluvia tilassa liikkumisen tapoja.

Totta kai sinne voi ottaa jotain tekniikkaa esim. Lapsethan tykkää kun on jotain vähän plietä, mut ei se oo olennaisinta lastentanssiopetuksessa. H1

Ja sen jälkeen mä teen ihan pienienkin kanssa rivissä nilkkojenojennuksia ja muita.. H2

Kyllä mä 3-vuotiaaleikin jo opetan perusrytmiä ja yleensä mä katon, että saatais niiden kanssa sama perusrytmi. H3

Osa haastatelluista painotti tämän lähestymistavan tavoitteita enemmän ja piti niitä tärkeinä. Heillä oli selkeästi mielessä taidollisia asioita, joita lastentanssissa olisi hyvä oppia. Kukaan ei kuitenkaan pitänyt tanssitaitojen opettamista lastentanssin ainoana tehtävänä.

Lapsikeskeinen lähestymistapa

Tämän lähestymistavan mukaan opetuksen suunnittelun ja toteutuksen lähtökohtana on lapsi ja hänen tarpeensa. Opetuksen lähtökohtana on lapsen kokonaisvaltaisen kehityksen tukeminen ja tanssin opettaminen kohderyhmää motivoivalla tavalla. Lapsen kehittäminen on siis toiminnan keskiössä eikä tanssitaiteen kehityksen tukeminen ja tanssitaitojen opettaminen. Tanssi kehollisena taiteena nähtiin kehittäväksi lapsen persoonallisuuden ja kehonhahmotuksen kannalta. Mahdollisuus tanssin harrastamiseen nähtiin myös tärkeänä, koska se antaa lapselle mahdollisuuden luovaan keholliseen toimintaan.

Musta se (lastentanssi) on tosi tärkeä juttu. Et on tila, mihin lapset saa tulla ja missä keskitytään siihen kehonliikkeeseen, koska nykyaikana se ei oo niin normaalia. Meil on kaikkee muuta, koneet ja telkkarit. Tai sit menee siihen et urheillaan ja mennään pelaan palloa. Et saa niinku improvisoida, nehän improvisoi kotonakin. Mut et sille on oikeesti oma paikka, niin se on aika tärkeä. H2

Ja siinä sosiaalisessa tai emotionaalisisessa kasvattamisessa on tärkeää, että se lapsi kohdataan siinä jokainen lapsi yksilöllisesti että mennään sen lapsen tasolle että sitä kautta eikä sen taiteen kautta. Että se lapsi siinä hetkessä on tärkeintä. H3

Olennaista lapsikeskeisessä lähestymistavassa on pyrkimys ymmärtää lapsen kehityksen vaiheita ja suhtautua lapseen sen mukaisesti. Esimerkiksi huomioimalla se, että joillekin lapsille ilman vanhempia jääminen tanssitunnille on jo haastava asia ja lapsen on saatava rauhassa harjoitella sitä. Lisäksi tuotiin esiin, että tiettyjen asioiden oppiminen voi olla liian vaikeaa lapselle tietyn ikäisenä ja lapselta ei tulisi vaatia liian aikaisin liian vaativia asioita.

Huomioidaan vielä se ikäryhmä, että mitä voi vaatia lapselta. Että esim. jos ajatellaan kolme- vuotiaiden tavoitteita niin se suurin tavoite on se itsenäistyminen että se uskaltaa se lapsi jäädä sinne. H3

Sosiaalisten taitojen opettelu merkityksen korostaminen lastentanssissa

Tälle lähestymistavalle on tyypillistä korostaa oppilaiden sosiaalisten taitojen kehittämisen merkitystä. Lastentanssi nähtiin välineenä oppia sosiaalisia taitoja sekä toisaalta lastentanssin tärkeänä tehtävänä nähtiin tanssituntikulttuuriin liittyvien sosiaalisten käytäntöjen oppiminen. Lastentanssiopintojen myötä lapsi siis voi kehittyä yleisesti sosiaalisissa taidoissa sekä oppia tanssituntikäytäntöön liittyviä asioita, jotka nähtiin hyödyllisenä myöhemmissä tanssiopinnoissa.

Tanssitunnille osallistuminen nähtiin aineistoni perusteella kehittäväksi lapsen sosiaalisille taidoille, koska ryhmäopetuksen myötä on opittava muiden huomioimista ja sääntöjen noudattamista. Pienille lapsille tanssitunnin käytäntöihin tottuminen ja sosiaalisten taitojen opettelu oli kaikkien haastateltavieni mukaan keskeistä lastentanssissa. Tärkeänä nähtiin muiden huomioinnin opettelu, sääntöjen noudattaminen ja itsensä hahmottaminen osana ryhmää niin, ettei aina voi olla huomion keskipisteenä.

Mun mielestä ne tärkeimmät tavoitteet on semmoset tanssikasvatukselliset tavoitteet niinku ryhmässä toimiminen ja liikunnallisten oppimisedellytysten tai huolehtiminen että niistä oppimisedellytyksistä huomioidaan siinä opetuksessa. H1

No It-opetuksessa on musta tärkeintä se sosiaalisen kasvatuksen puoli. Kun opettajat aina tuskastuu jos ne ei tottele ja aina joutuu toistamaan ja jos sä ajattelet pieni neli-

vuotias lapsi ei se muista tai se pystyy vähän sääntöjä muistamaan muttei pysty niitä toteuttamaan kunnolla, että se on semmosta papukaijanna toimimista. Että rutiinit, kun ope puhuu niin kuunnellaan. H3

Aineistostani löytämäni lähestymistavat lastentanssin opettamiseen olivat siis monipuolisia ja kokonaisvaltaisia. Kaikki haastatellut pyrkivät kehittämään oppilaitaan monella eri tavalla lastentanssi opetuksen myötä. Osa haastatelluista painotti muita enemmän taitojen opettamista ja motoristen ominaisuuksien kehittymisen tärkeyttä. Lapsikeskeinen lähestymistapa opetustyöhön näkyi kaikkien näkemyksissä, joillekin haastatelluista sen painoarvo oli toisia suurempi. Kaikki tutkittavat painottivat lastentanssissa tärkeänä kasvatustyön tekemistä ja erityisesti lasten sosiaalisten taitojen kehittämistä.

6 POHDINTA

6.1 Johtopäätökset

Tutkielmani tarkoituksena oli pohtia, mitä eri asioita käsitteellä lastentanssi voidaan tarkoittaa ja millaisia lähestymistapoja sen opettamiseen on olemassa. Sen lisäksi, että halusin selvittää lastentanssin olemusta, pyrin myös tarkastelemaan, onko käsite lastentanssi sopiva kuvaamaan tanssin varhaisiän opetusta. Esitän seuraavaksi pohdintaa edellä mainituista aiheista tutkielmastani aineistosta saamieni tulosten ja lukemani kirjallisuuden pohjalta.

Yksi syy, miksi halusin tarkastella lastentanssin olemusta oli kokemukseni siitä, että lastentanssi voidaan määritellä eri tavoin ja opetuksen sisältö voi vaihdella paljonkin eri opettajien välillä. Myös kirjallisuudesta ja aineistostani löytyy erilaisia tapoja kuvata lastentanssia. Näkemyseroja löytyi esimerkiksi siitä, onko lastentanssi pienoisversio jostain tanssitekniikasta vai itsenäinen tanssityyli. Myös haastatteluista kävi ilmi, että lastentanssia voidaan opettaa samankaltaisin menetelmin kuin vanhempien oppilaiden tanssitunneilla on käytössä ja toisaalta hyödyntäen leikkejä ja mielikuvia tanssinopetuksen apuvälineenä. Perehtyessäni kirjallisuuteen ja aineistooni aloin ymmärtää, mistä erilaiset näkemykset lastentanssin olemuksesta voivat syntyä. Lastentanssi määritellään usein tanssin peruselementtien opettamiseksi lapsen kehitykseen sopivalla tavalla, joten tanssinopettajan tanssikäsityksellä on näkemykseni mukaan suuri merkitys siihen, mitä hän opettaa lastentanssitunnilla. Jokaisella pedagogilla on oma näkemyksensä tanssin olemuksesta ja siitä, mitä kokee tärkeäksi oppilailleen opettaa. Se, miksi lastentanssin sisältö voi olla vaihtelevaa, johtuu siis mielestäni pedagogien erilaisista käsityksistä tanssin olemuksesta ja siitä, miten sitä voi lapsille opettaa.

Kuvasin edellisessä kappaleessa, kuinka lastentanssi voidaan ymmärtää omasta tanssikäsityksestä käsin ja tämän seurauksena sen olemuksesta on erilaisia näkemyksiä. Käsitettä lastentanssi määritellään myös samankaltaisin kriteerein. Sekä kirjallisuudesta että aineistostani löytyi samantapaisia luokitteluja lastentanssin tavoitteista ja sisällöistä. Tyypillisesti niissä kuvataan lastentanssin tarkoituksena olevan oppilaiden motoristen-, sosiaalis-emotionaalisten- ja tiedollisten taitojen kehittäminen. Erityisesti sisällöissä näkyy Rudolf Labanin kehittämän tanssianalyysin vaikutus ja siihen liittyvien

tanssin peruselementtien opettamisen keskeinen rooli lastentanssin opetuksessa. Myös aineistossani toistui samankaltainen lastentanssin tavoitteiden ja sisältöjen luokittelu. Minusta on mielenkiintoista, että lastentanssin tavoitteet ja sisällöt kuvataan samankaltaisesti eri lähteissä ja että tämä näkyi myös aineistossani. Itsellenikin oli iskosunut samankaltainen tapa jaotella lastentanssin olemusta opintojeni aikana ja lukemani kirjallisuuden perusteella. Kuten mainitsin ajattelun taustalla vaikuttavat Labanin ja hänen seuraajiensa näkemykset tanssin elementeistä. Lisäksi uskon tanssipedagogiikkaa käsittelevän kirjallisuuden ja tanssin opettajien koulutuksen vahvistavan näitä käsitteitä. Aineistoni ja kirjallisuuden perusteella tulkiten vakiintuneeksi lastentanssin määrittelyksi sen kuvaamisen tanssin muotona, jonka tarkoituksena on tukea lapsen kehityksen eri osa-alueita sekä opettaa tanssin peruselementtejä lapsille sopivalla tavalla.

Siinä, miten lastentanssin tavoitteita ja sisältöjä luokitellaan toistui myös näkemys ihmisen eri kehitystehtävien erottelusta. Kuten mainitsin opetuksen tavoitteena voi olla vaikka sosiaalisten taitojen kehittäminen tai motoristen taitojen harjoittelu. Itselleni jaottelu on tuottanut päänvaivaa, koska olen kokenut haastavaksi kehittää harjoituksia, joissa pyritään erityisesti kehittämään tiettyä kehityksen osa-aluetta. Ihmisen kehitys on kuitenkin kokonaisvaltainen prosessi, jossa mieli ja keho toimivat yhteistyössä. Näkemykseni mukaan useat tanssipedagogit ymmärtävät näkemyksen ihmisen kokonaisvaltaisesta kehityksestä ja pyrkivät tukemaan sitä opetustyössään. Uskon luokittelun taustalla olevan näkemyksen siitä, että se voi auttaa tanssinopettajia käytännön opetustyön suunnittelussa ja toteutuksessa. Esimerkiksi kehitystavoitteiden luokittelu voi auttaa pedagogia hahmottamaan, mitä kaikkia kehityksen osa-alueita hän voi tanssinopetuksella tukea.

Aineistoni perusteella käsite lastentanssi voidaan määritellä eri lähtökohdista kuten oppilaiden iän mukaan, opetusmenetelmien tai opetuksen tavoitteiden ja sisältöjen perusteella. Sama näkyi myös lukemassani kirjallisuudessa. Sekä aineistossani että kirjallisissa lähteissä oli eriäviä näkemyksiä siitä, minkä ikäisten opetusta lastentanssilla tarkoitetaan. Useimmiten sen sanottiin olevan tanssinopetusta alle kouluikäisille lapsille. Löysin myös erilaisia näkemyksiä siitä, onko termi lastentanssi sopiva kuvaamaan varhaisiän tanssinopetusta. Halusin pohtia kysymystä tutkielmassani, koska aloin miettiä käsitteen toimivuutta kirjoitusprosessin aikana. Lastentanssi herättää minussa mielikuvan, että kyseessä on jokin lasten oma tanssityyli, jota tanssitaan vain tietyn ikäisenä. Samalla logiikalla voisi olemassa nuorten tanssi tai aikuisten tanssi. Käsite on myös mielestäni toimiva, koska siitä käy ilmi opetuksen kohderyhmä ja se, ettei siinä yleensä

opetella mitään tiettyä tanssityyliä. Osassa lähteissä lastentanssi-käsitteen toimivuutta ei kyseenalaistettu ja sitä pidettiin toimivana. Myös yksi haastatelluista oli tätä mieltä termistä. Muut tutkittavat suhtautuivat lastentanssi-käsitteeseen kriittisemmin ja pitivät sitä epäselvänä ja kokivat sen merkityksen olevan erilainen eri konteksteissa. Lähdekirjallisuudestani löytyi myös käsitteen kritisointia ja pohdintaa siitä, miksi tanssin varhaisiän opetusta kutsutaan usein juuri lastentanssiksi. Lastentanssin tilalle ehdotettiin esimerkiksi termiä tanssileikki tai tanssin alkuopetus. Minusta on mielenkiintoista seurata jatkossa, vakiintuuko käsite lastentanssi pysyvästi suomen tanssioppilaitoksissa vai löytyykö sen rinnalle jokin muu termi.

Mielestäni yksi syy, miksi lasten tanssin opetusta kutsutaan lastentanssiksi on siinä käytettävät aikuisten opetuksesta osittain eroavat opetusmenetelmät. Leikin ja satujen hyödyntäminen osana lasten tanssiopetusta näkyy myös muissa sitä kuvaavissa termeissä kuten satubaletti tai tanssileikki. Sekä aineistossani että lähdekirjallisuudessa kuvattiin leikin elementin tärkeyttä lastentanssin opetuksessa. Osa tanssiharjoituksista voidaan toteuttaa leikin muodossa ja lapsia kiinnostavien mielikuvien käyttö opetusmenetelmänä on yleistä lastentanssiopetuksessa. Mielikuvia ja leikkiä opetuksen elementtinä voidaan käyttää eri tavoin ja niillä voidaan tavoitella erilaisia asioita. Aineistoni ja lähdekirjallisuuteni perusteella leikkiä ja erilaisia mielikuvia käytetään osana lastentanssiopetusta ainakin kahdesta syystä. Näitä ovat lasten innostaminen ja motivointi toimintaan sekä sen tiedostaminen, että leikkiminen on lapselle luontainen tapa toimia ja kehittyä, joten sitä kannattaa hyödyntää osana opetustyötä. Mary Joycen näkemys siitä, että on olennaista huomioida, onko mielikuvien käyttö matkimista vai tavoitellaan-ko siinä luovuuden kehittämistä antamalla erilaisia vaihtoehtoja mielikuvan toteuttamiseen on mielestäni tärkeä. Aineistostani löytyi esimerkkejä molemmista mielikuvien käytöstä. Esimerkiksi lapsille kerrottiin opetettavan selkälihasliikkeitä kutsumalla niitä lentokoneliikkeiksi, jolloin mielestäni kyseessä on toivotun liikesuorituksen saaminen mielikuvan avulla. Leijailevaa ja kevyttä liikkumista taas harjoiteltiin liikkumalla kuin höyhen, jolloin oppilaat saivat keksiä itse, miten liike tapahtuu.

Kaikilla haastatelluilla oli tulkintani mukaan monipuolinen ja kokonaisvaltainen lähestymistapa lastentanssinopetukseen. Tutkittavien väliltä löytyi kuitenkin painotuseroja sen väliltä, mitä he pitivät tärkeimpinä tanssin varhaisiän opetuksessa. Näissä näkyi tutkielmani teoreettisessa osuudessa ilmi tullut luokittelu tanssinopetuksen tarkoituksesta. Luokittelun mukaan, tanssinopetuksen tarkoituksena voi olla oppilaiden opettaminen tanssimaan tai toisaalta tarkoituksena voi olla opettaa oppilaille jotain muuta tanssin avulla. Kaikki tutkittavat kertoivat pyrkivänsä opettamaan lastentanssissa tanssiin liitty-

viä taitoja kuten erilaisia liikkeitä ja rytmiiikkaa. Haastatellut myös kuvasivat, kuinka heidän tavoitteenaan on tukea lapsen kehitystä ja sosiaalisten taitojen oppimista tanssin avulla. Tutkittavien välillä oli eroja siinä, pitivätkö he tärkeämpänä tanssin oppimista vai tanssin kautta kehittymistä muissa lapsen kehityksen osa-alueissa. Olen samaa mieltä haastateltujen kanssa siitä, että lastentanssiopetukseen kuuluu sekä taitojen opettaminen että kokonaisvaltaisen kehityksen tukeminen. Anttila kutsuu tällaista lähestymistapaa kokonaisvaltaiseksi lähestymistavaksi tanssin opettamiseen. Mielestäni on kuitenkin tärkeä huomioida, millaisia taitoja näkee tärkeäksi lastentanssissa opettaa. Esimerkiksi aineistostani löytyy kuvauksia tanssiteknisten liikkeiden kuten tendyn tai plien opettamisesta. Mielestäni tämänkaltaisten taitojen opettaminen voi vahvistaa käsitystä siitä, että lastentanssi on pienoiversio jostain tanssitekniikasta ja siinä valmistutaan myöhempiin tanssiopintoihin.

Lastentanssin olemusta ei siis voi määritellä yksiselitteisesti, koska se on näkemykseni mukaan vaihteleva. Sitä voidaan kuvata tietyillä yleisesti käytettävillä kriteereillä, mutta käytännön toteutus on riippuvainen opettajan ja tanssikoulun tärkeänä pitämistä asioista. Se, mitä opetus pitää sisällään ja miten se toteutetaan on riippuvainen tanssinopettajan tanssi-, oppimis- ja ihmiskäsityksestä. Tyypillisesti lastentanssiin kuuluu leikin ja mielikuvien hyödyntäminen. Lastentanssi on melko vakiintunut käsitteeksi, jolla Suomessa kuvataan tanssin varhaisiän opetusta. Aineistoni ja kirjallisuuden perusteella se voidaan ymmärtää eri tavoin ja sen käyttökelpoisuudesta on eriäviä mielipiteitä. Tästä syystä näkisin tärkeäksi keskustelun siitä, mitä käsitteellä tarkoitetaan ja onko se sopivin termi kuvaamaan tanssin varhaisiän opetusta. Tanssinopettajien on mielestäni hyödyllistä pohtia, millaisia asioita haluaa painottaa lastentanssiopetuksessaan ja mistä lähtökohdasta opetusta toteuttaa. Lastentanssin opettamiseen on erilaisia lähestymistapoja ja jokaisen opettajan henkilökohtainen lähestymistapa määrittää näkemykseni mukaan hänen pedagogista toimintaa.

Tutkielmani teko sai minut kiinnostumaan lastentanssiin liittyvien kysymysten tarkemmasta selvittämisestä. Esimerkiksi mielikuvien käyttö osana lastentanssiopetusta olisi mielestäni jo pelkästään mielenkiintoinen tutkimuksen aihe. Haluaisin esimerkiksi tarkastella, millaisia mielikuvia lastentanssiopetuksessa käytetään ja millaisia arvoja niiden avulla viestitetään oppilaille. Lisäksi minua alkoi kiinnostaa lastentanssi käsitteen historiaan perehtyminen ja mitkä asiat ovat vaikuttaneet käsitteen muodostumiseen. Kiinnostavaa olisi myös tutkia, millaisena lastentanssin olemus on nähty aikaisemmin ja miten näkemykset tanssin varhaisiän opetuksesta ovat kehittyneet. Nähdäkseni lastentanssi, kuten muutkin tanssilajit, on kehittyvä tanssinmuoto ja sen olemukseen sekä

opetusmetodeihin vaikuttavat erilaiset tekijät eri aikakausina. Tämän opinnäytetyön puitteissa minulle ei kuitenkaan ollut resursseja edellä mainittujen aiheiden tarkempaan erittelyyn.

6.2 Tutkielman teon merkitys kirjoittajalle

Pohdin tässä luvussa sitä, millainen prosessi opinnäytetyöni tekeminen on ollut ja mitä se on merkinnyt minulle. Erityisesti haluan tarkastella sen vaikutusta käsitykseeni tanssinopettamisesta ja siitä miten hahmotan lastentanssin olemuksen.

Tein opinnäytetyötäni reilun vuoden verran eli tekoprosessi oli melko pitkä. Välillä työskentelin aktiivisemmin ja joskus pidin kokonaan taukoa kirjoittamisesta. Siirryin tekoprosessin aikana täysipainoisemmin työelämään, mikä oli mielestäni hyvä, koska sain sen myötä uusia näkökulmia opinnäytetyöhöni. Koin myös, että minun oli helpompi paneutua aiheeseen kunnolla kun intensiivisestä opiskelujaksosta ammattikorkeakoulussa oli kulunut hiukan aikaa ja olin saanut sulatella oppimaani sekä peilata sitä käytännön opetustyöhön. Se, että käytin enemmän aikaa työni tekoprosessiin merkitsi minulle myös mahdollisuutta syventyä rauhassa kirjallisuuteen ja aineistooni, mikä teki opinnäytetyöni teosta minulle syvällisen oppimisprosessin.

Halusin tutkia lastentanssin olemusta, koska minun oli ajoittain vaikea hahmottaa, mitä minun on tarkoitus opettaa kun työskentelen lastentanssiopettajana. Pohdin erityisesti, onko lastentanssi myöhempiin tanssiopintoihin valmistavaa vai jo itsessään tanssia. Lisäksi minua mietitytti, miten hyödynnän opetuksessani kirjallisuudesta löytämiäni määritelmiä lastentanssin tavoitteista ja sisällöistä. Koin itselleni vieraaksi ajatuksen siitä, että valitsisin lastentanssitunneille kokoavaksi teemaksi yhden tanssin elementin, jonka ympärille rakentaisin harjoituksia. Tällaisesta työtavasta olen lukenut kirjallisuudesta esimerkkejä sekä kuullut kollegoiltani ja opettajiltani kuinka he rakentavat lastentanssituntejaan edellä mainitulla tavalla. Minun oli vaikea suunnitella harjoituksia sellaisiksi, että niissä harjoitellaan esimerkiksi tilan käyttöä tai kehonosien liikuttamista. Suunnitellessani harjoituksia koin niiden tähtäävän monipuolisten asioiden oppimiseen. Mielestäni sellaista harjoitusta ei ole olemassa, minkä avulla opeteltaisiin vain yhtä tai kahta asiaa vaan kaikki tanssin elementit ovat jollain tavalla mukana niissä. Oivalsin tehdessäni opinnäytetyötäni, että liiallinen tavoitteiden ja sisältöjen luokittelu voi olla keinotekoisia ja tanssin opettamisen voi suhtautua kokonaisvaltaisemmin. Koska ihminen kehittyy kokonaisvaltaisesti ja tanssissa on monenlaisia elementtejä, on minusta

luontevaa, että huomioin tämän opetuksessani ja tanssituntien suunnittelussa. Tässä oivalluksessa minua tukivat toisen opinnäytetyöohjaajani kommentit siitä, että on hyvä tuoda esiin kokonaisvaltaisen kehityksen näkökulma ja kritisoida tavoitteiden jaottelua. Kaikki ihmisen osa-alueet kehittyvätkin mielestäni vuorovaikutuksessa toistensa kanssa. Tietenkin voin päättää painottavani opetuksessani jotakin osa-aluetta, mutta huomioin siihen sisältyvän paljon muitakin opittavia asioita. Esimerkiksi sosiaalisten taitojen harjoittelu on teemana jokaisella lastentanssitunnilla, vaikka olisin suunnitellut, että keskitymme liikelaatujen opetteluun. Myös kehon toiminta ja sen liikuttaminen ovat mielestäni aina opetuksen aiheena tanssinopetuksessa.

Pohdintani lastentanssin olemuksesta ja käsitteen toimivuudesta oli minulle merkittävä osa opinnäytetyöni teossa. Käsitteen määrittelyn yhteydessä jouduin todella miettimään, mitä erilaisilla näkemyksillä lastentanssin määrittelyä tarkoitetaan ja miten minä ymmärrän termin merkityksen. Nykyään ajattelen lastentanssin tarkoittavan tanssin varhaisiän opintoja, jossa on tarkoitus oppia kaikille tanssilajeille yhteisiä peruselementtejä sekä tukea lapsen kokonaisvaltaista kehitystä. Lisäksi lastentanssiin kuuluu mielestäni tanssituntikäytännön opettelua ja kehollisten valmiuksien harjoittelua mahdollisia myöhempiä tanssiopintoja varten.

Tarkastellessani lastentanssin sisältöä ja olemusta ymmärsin, miten tärkeä merkitys opettajan tanssikäsityksellä ja ihmiskäsityksellä on opetuksen käytännön toteutukselle. Vaikka lastentanssi olisi määritelty millä tavoin, käytännön pedagogiset ratkaisut tekee aina opettaja. Minusta tanssinopettajan olisikin hyödyllistä pohtia omaa tanssikäsitystään ja sitä, millaista kuvaa tanssista hän välittää oppilailleen. Itse aloin pohtia tehdesäni opinnäytetyötäni, miten pystyisin pitämään tanssikäsitykseni mahdollisimman laajana ja avoimena, sillä näin koen tukevani oppilaitteni kehitystä monipuolisiksi tanssin tekijöiksi ja katsojiksi. Ymmärsin myös välittäväni omaa tanssikäsitystäni eteenpäin työskennellessäni tanssinopettajana ja tämä sai minut pohtimaan tarkemmin, millaisia asioita koen tärkeäksi opettaa tanssitunnilla ja miten ymmärrän käsitteen tanssi.

Erittäin merkityksellistä minulle oli pohdintani siitä, mitä tanssiminen voi merkitä lapsille ja miten eri tavoin se voi tukea heidän kehitystään ja antaa positiivisia elämyksiä kehollisuuden kautta. Näkemykseni mukaan lapset eivät välttämättä saa nykyisin tarpeeksi mahdollisuuksia liikkumiseen ja luovaan keholliseen toimintaan. Liikunta on kuitenkin välttämätöntä lapsen terveellisen kehityksen kannalta (Zimmer, 2002,). Lastentanssi voi tarjota tähän sopivan keinon, sillä siinä harjoitetaan monipuolisesti motorisia taitoja sekä annetaan mahdollisuus luovaan liikkumiseen ja itseilmaisuun. Tanssin opetuk-

sessä ei yleensä korosteta kilpailua vaan hyväksytään erilaisia luovia liikkumistapoja, mikä voi mielestäni tukea lapsen mahdollisuutta saada positiivisia kokemuksia itseltään liikkujana ja kehostaan. Tähän verrattuna useissa muissa liikuntalajeissa on päämääränä esimerkiksi kunnon kohottaminen tai kilpailun voittaminen (Anttila 2010, 13). Tanssin harrastaminen voi myös antaa lapselle mahdollisuuden laajempaan itsensä ilmaisuun kuin pelkästään sanallisen ilmaisun kautta. Siksi keholliseen ilmaisuun tottuminen jo lapsesta lähtien on mielestäni tärkeää. Ennen kaikkea tanssi voi mielestäni antaa lapselle elämyksiä ja tuoda tämän elämään aktiiviteettia, johon ei tarvita erilaisia laitteita kuten tietokonetta.

Opinnäytetyöni kirjoitusprosessi vahvisti motivaatiotani opettaa lastentanssia ja selkeytti omaa lähestymistapaani lastentanssin opettamiseen. Haluan tukea opettajana sitä, että lapset saisivat positiivisia elämyksiä tanssin kautta ja kokisivat kehollisen ilmaisun taianomaisuuden. Olenhan itsekin löytänyt tanssista itselleni merkityksellisen ilmaisukeinon ja ymmärtänyt, miten tanssin kehollisuus voi rikastuttaa elämää. Olen samaa mieltä Anttilan (2009, 83) kanssa siitä, että monet tanssin itselleen merkitykselliseksi kokevat henkilöt uskovat tanssin merkityksellisyyteen ihmisille ja omien kokemusteni pohjalta haluan tarjota oppilailleni mahdollisuuden näiden tärkeiden kokemusten saamiseen. Opinnäytetyöprosessini myötä minulle selveni myös se, että lastentanssi on minulle tanssia jo itsessään eikä pelkkää valmistautumista myöhempisiin tanssiopintoihin. Oivalsin tämän pohtimalla omaa tanssikäsitystäni. Minulle liike, johon keskitytään ja jolla on tarkoitus sekä pyrkimys ilmaisuun on tanssia. Usein tällaista liikkumista voi nähdä lasten tekemänä eikä siihen tarvita aina edes esiintymistilannetta.

7 TUTKIELMAN LUOTETTAVUUDEN JA EETTISYYDEN TARKASTELU

7.1 Luotettavuustarkastelu

Laadullisen tutkimuksen arvioinnin keskiössä on sen luotettavuuden tarkastelu. Yhtenä tieteellisen tutkimuksen tekemisen perussääntönä voidaan pitää järjestelmällisen epäilyn periaatetta. Tämän takia luotettavuustarkastelussa on keskeistä lukijoiden vakuuttaminen tutkimuksen luotettavuudesta. (Eskola & Suoraranta 2000, 209-210.) Käsittelem tässä luvussa sitä, miten olen pyrkinyt vahvistamaan tutkielmani luotettavuutta ja huomioinut sen eri vaiheissa opinnäytetyöni tekoprosessissa.

Laadullisessa tutkimuksessa on huomioitava, että tutkija itse on keskeisin tutkimusväline tutkimuksen teossa. Työn luotettavuuden arviointiprosessissa tutkimuksen kirjoittaja onkin itse tärkeässä asemassa ja hänen on pyrittävä arvioimaan kriittisesti koko tutkimusprosessiaan. Tämä erottaa laadullisen tutkimuksen luotettavuusarvioinnin määrällisen tutkimuksen arvioinnista, jossa ei yleensä arvioida muita tutkijan toimenpiteitä kuin hänen tekemään mittausta. (Eskola & Suoraranta 2000, 210–211.) Tärkeä tekijä laadullisen tutkimuksen luotettavuuden vahvistamisessa onkin tutkijan tarkalla kuvauksella tutkimuksen kaikkien vaiheiden kuvaamisesta (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2004, 217). Tarkastelen seuraavissa kappaleissa opinnäytetyöni luotettavuutta arvioiden kriittisesti sen tekoprosessin eri vaiheita. Pyrkimyksenäni on tuoda esiin toimintani tutkielman tekijänä mahdollisimman selkeästi.

Lisätäkseeni tutkielmani luotettavuutta olen pyrkinyt kuvaamaan huolellisesti aineistonkeruuprosessia. Erittelen millainen aineistonkeruumenetelmäni oli sekä, miten hankin haastateltavat ja toteutin haastattelut, jotta tutkielmani lukija saisi käsityksen aineistonkeruustani. Tutkielmani varten tekemäni haastattelut olivat minulle toinen kerta kun toteutin aineistonkeruun teemahaastattelulla. Olen tehnyt aikaisemmissa opinnoissani Helsingin yliopistolla kasvatustieteen kandidaatin työn haastattelumenetelmällä. Mielestäni se, että olin tehnyt jo aikaisemmin haastattelututkimuksen auttoi minua haastatteluiden valmistamisessa ja toteuttamisessa. Lisäksi vahva tanssinopetuksen tunte mukseni oli hyödyllistä tehdessäni haastatteluja, sillä se mahdollisti syvällisempien keskustelujen syntymisen aineiston keruu tilanteissa. Nähdäkseni on kuitenkin syytä huomioida, että tutkielma on opinnäytetyö ja sen tekijällä ei ole samanlaisia valmiuksia

tutkimuksen tekoon kuin kokeneemmalla tekijällä voisi olla Huomasin myös haastattelujeni kehittyvän, mitä useamman olin niitä tehnyt, joten olisin voinut saada parempaa aineistoa, jos olisin voinut tehdä useampia haastatteluja. Tämän opinnäytetyön yhteydessä minulla ei ollut siihen kuitenkaan mahdollisuutta.

Tutkimuksen luotettavuutta voi lisätä tekemällä huolellisesti tutkimustulosten esittelyn ja analyysin. Ne tulee kuvata mahdollisimman tarkasti ja perustella hyvin luotettavuuden lisäämiseksi (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2004, 217–218.) Olen luokitellut tutkielmani tulokset, jotta ne olisivat selkeästi ymmärrettävät. Yritän kuvailla mahdollisimman tarkasti luokittelutapaani aineistonanalyysitavan esittelykappaleessa. Koin ajoittain haastavaksi analyysiprosessin auki kirjoittamisen, mutta tavoitteenani oli kuvata se mahdollisimman selkeästi. Pyrin perustelemaan aineistosta tekemäni luokittelut tulosten esittelyn yhteydessä. Perustelin tekemiäni luokitteluja esimerkiksi suorilla lainauksilla haastatteluaineistostani.

Pyrin myös vahvistamaan opinnäytetyötutkielmani luotettavuutta huolellisella kirjoitustyöllä. Olennaista tässä on erottaa lähdekirjallisuus selkeästi omista näkemyksistä. Mielestäni tekstistäni käy ilmi, mitkä ovat omia ajatuksiani ja mitkä lähdekirjallisuudesta tai aineistostani peräisin. Noudatin lähdemerkinnöissäni ja lähdeluettelon teossa yleisesti käytettyä tapaa, joka mielestäni on myös selkeä. Tavoitteenani oli myös tehdä tekstistäni mahdollisimman ymmärrettävää ja huolellisesti asiakielellä kirjoitettua.

7.2 Eettisyys tutkimuksen teossa

Eettisiä kysymyksiä tutkimuksen teossa voidaan tarkastella tiedon hankinnan ja tiedon käytön näkökulmista. Aloitettaessa aineistonkeruuta on tärkeää saada tutkimuslupa ja sopia aineistonkeruumenetelmistä tutkittavien kanssa. (Eskola & Suoranta 2000, 52.) Kysyin tutkittaviltani luvan käyttää haastatteluja opinnäytetyöni aineistona. Sovin myös etukäteen haastatteluiden nauhoittamisesta myöhempää litterointia varten. Haastattelavien tiedottamista tutkimuksen kulusta ja suostumusta osallistujaksi haastatteluihin tämän jälkeen kutsutaan haastateltavan perehtyneeksi suostumukseksi (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2004, 26–27). Mielestäni noudatin hyvän tutkimusetiikan periaatteita aineistonkeruuvaiheessa, koska olin huolellinen tutkimusluvan hankinnassa sekä haastateltavien informoinnissa. Tarkoitukseni on myös tarjota haastatelluille heidän niin halutessaan mahdollisuus valmiin tutkielman lukemiseen.

Sekä tietojen käsittelyssä että niiden julkaisussa on olennaista huolehtia tutkittavien anonymiteetin säilyttämisestä. Haastatelluilta saatuja tietoja on lisäksi käsiteltävä luottamuksellisesti. (Eskola & Suoranta 2000, 56–57.) Tutkittavia oli informoitu jo ennen haastatteluja, että käsittelen heidän antamiaan tietoja luottamuksellisesti enkä paljasta heidän henkilöllisyyttään tutkielmani raportissa. Opinnäytetyössäni ei mainita haastattelujen nimiä tai työpaikkoja eikä heitä voi mielestäni muutenkaan tunnistaa siitä, joten tutkittavien anonymiteetti on suojattu. Käsittelin keräämääni aineistoa myös luottamuksellisesti enkä näyttänyt sitä ulkopuolisille. Tekemäni haastattelut ja litteroinnit ovat siis olleet vain omassa käytössäni. Lukijoille aineisto esitetään luokiteltuna ja analysoituna ja lisäksi he voivat nähdä tekstistä poimimani viittaukset aineistosta.

LÄHTEET

Kirjalliset Julkaisut

Anttila, E. 1992. *Children s Dance in focus: theoretical, philosophical and methodological considerations in the study of children s dance*. Los Angeles: University of california.

Anttila, E. 1994. *Tanssin aika - Opas koulujen tanssikasvatukseen*. Tammer paino oy, Tampere: Liikuntatieteellisen seuran julkaisu nro 13.

Anttila, E. 2005. ”Tanssin siis ajattelen” – Pohdintoja tanssista, oppimisesta ja kehotie-toi- suudesta. Teoksessa Karppinen S., Ruokonen I., Uusikylä K. 2005: *Taidon ja taiteen luova voima. Kirjoituksia 9 – 12-vuotiaiden lasten taito- ja taidekasvatuksesta*. Tampere: Tammer-Paino Oy.

Anttila, E. 2006. Tanssin mieli. Teoksessa Jakku-Sihvonen, Ritva. (toim.) *Taide- ja taitoaineiden opetuksen merkityksiä*. Teatterikorkeakoulun julkaisusarja nro. 39.

Anttila, E. 2009. Tanssin kosketus. Teoksessa Opetushallituksen taide- ja taitokasvatuksen asiantuntijatyöryhmä. (toim.) *Taide ja taito kiinni elämässä!* Helsinki: Edita Prima Oy.

Anttila, E. 2010. -Tanssiva koulu – mahdollittoman hyvä idea? Teoksessa Tawast, Minna (toim.) 2010. *Tanssin paikka*. Helsinki: Painotalo Miktor

Anttila, E. & Jalkanen, T. 2005. Tanssin tuntemus. Teoksessa *Tanssioppilaan kirja*. Opetushallitus. Tampere: tammerpaino oy.

Asanti, R., Nirhamo, K. & Tuominen, M. 1995. Didaktisia näkökohtia tanssin opetukseen. Teoksessa Laine, V. (toim.) *Koulu tanssii 1-2*. Opetushallitus. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino Oy,

Bamford, A. 2010. Johdanto. Teoksessa Tawast, Minna (toim.) *Tanssin paikka*. Helsinki: Painotalo Miktor.

Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Tampere: Vastapaino.

Hannuksela, R. 2009. Baletinopettaja opetussuunnitelmaa toteuttamassa. Teoksessa Hannula, K. & Rautio, T. (toim.) *Mustaa valkoisella Kirjoituksia musiikin ja tanssin pedagogiikasta*. Tampere: Tampereen yliopistopaino Oy – Juvenes print 2009.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2001. *Tutkimushaastattelu – Teemahaastattelun teoria ja Käytäntö*. Helsinki: Yliopistopaino.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2004. *Tutki ja kirjoita*. Helsinki: Kustannusosa-
keyhtiö Tammi.

Humphrey, J. 1987. *Child development and learning through dance*. New York: AMS
press.

Hämäläinen, S. 1999. *Koreografian opetus- ja oppimisprosesseista- kaksi opetusmal-
lia oman liikkeen löytämiseksi ja tanssin muotoamiseksi*. Julkaisija: Teatterikorkeak-
oulu. Vantaa: Tummavuoren kirjapaino Oy.

Hällström, M. 2009. Taide- ja taitoaineiden opiskelua tukeva koulun toimintakulttuuri.
Teoksessa Opetushallituksen taide- ja taitokasvatuksen asiantunijaryhmä. (toim.) *Taide
ja taito – kiinni elämässä*. Helsinki: Edita Prima oy.

Joyce, M. 1980. *First steps in teaching creative dance to children*. Mayfield publishing
company.

Joyce, M. 1984. *Dance technique for children*. Mayfield publishing company.

Jääskeläinen, L. 1995. Tanssin valoisa tulevaisuus. Teoksessa Laine, V. (toim.)
Koulu tanssii 1-2. Opetushallitus. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino Oy.

Koivukangas, T. 1999. *Opetussuunnitelman kehittäminen 3-4-vuotiaiden lastentanssiin-
Osaraportti 1. Opetussuunnitelman laadinta ja arviointi teoreettisine perusteluineen ja
tuloksineen*. Oulun yliopiston Kajaanin opettajankoulutuslaitoksen julkaisuja. Sarja C:
Varhaiskasvatus 5. Oulu: Oulun yliopistopaino.

Lampi, I. Mäntylä, A. Niiranen, H. & Turpeinen, I. 2002. *POPEDA, Poikien tans-
sipedagogiikka-työryhmän muistio*. Vantaan tanssiopisto, Suomen kansallisoopperan
balettioppilaitos.

Nieminen, P. 2003. Tanssin monet kasvot. Teoksessa Heikinaro-Johansson P., Huo-
vinen T., Kytökorpi L. (toim.) 2003. *Näkökulmia liikuntapedagogiikkaan*.
Helsinki: WSOY.

Nirhamo, K. 2010. Tanssi osana koulun kulttuuria. Teoksessa Tawast, Minna (toim.)
Tanssin paikka. Helsinki: Painotalo Miktor.

Rinta-Harri, A. 2005. Kehollinen ilmaisu sosiaalipedagogiikan ammattipätevyytenä. Teoksessa Ranne, K. Rouhiainen- Valo. T. & Ruusunen, T. (toim) *Sosiaalipedagoginen ammatillisuus Madsenin kukasta toiminnan tulppaaniksi*. Kokemäki: Satakunnan painotuote oy.

Saarinen, P. Ruoppila, I. & Korhonen, M. 1991. *Kasvatuspsykologian kysymyksiä*. Painopaikka: Salpausselän kirjapaino.

Sava, I. 2004. Kasvattajan oikeus -ja vastuu omaan elämään. Teoksessa Sava, I. Vesänen-Laukkanen, V. (toim.) *Taiteeksi tarinoitu oma elämä*. Juva: PS-kustannus oy.

Sarje, A. 1997. Koululaisten luovan tanssin suhdeverkostot "Lapset ja taiteilijat-luovia yhdessä" – projektissa. Teoksessa Sarje, Aino (toim.) *Näkökulmia tanssinopettamiseen; suomalaisten tanssitaiteilijoiden ja tanssitutkijoiden kirjoituksia*. Tanssintutkimuksen vuosikirja 1997.

Sarje, A. 1997. Myös taidetanssin opetus voi sisältää piilo-opetusuunnitelmia; tanssiteorioiden tehtävä tanssin opetuksessa. Teoksessa Sarje, Aino (toim.) *Näkökulmia tanssinopettamiseen; suomalaisten tanssitaiteilijoiden ja tanssitutkijoiden kirjoituksia*. Tanssintutkimuksen vuosikirja 1997.

Sarje, A. 2004. *Ihanaa vai ikävää lapset tanssin tekijöinä*. 2004. (toim. Sarje, A.) Savonia-ammattikorkeakoulun julkaisusarja B 3/2004. Kuopio: Kopijyvä Oy,

Siljamäki, M. 2003. Tanssin oppiminen – enemmän kuin askeleita. Teoksessa Heikinaro-Johansson P., Huovinen T., Kytökorpi L. (toim.) 2003. *Näkökulmia liikuntapedagogiikkaan*. Helsinki: WSOY

Speth, M. 2006. *Dance Spetters II Motive for motion*. Maastricht: c Maria Speth

Stinson, S. 1990. *Dance for young children finding the magic in movement*. Virginia: The American Alliance for Health, Physical Education, Recreation and Dance.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2002. *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Tynjälä, P. 1999. *Oppiminen tiedon rakentamisena. Konstruktivistisen oppimiskäsitteiden perusteita*. Tampere: Tammer-Paino Oy.

Viitala, M. 1998. *Tanssia elämyksen ehdoilla*. Kirjapaino oy Kaleva. Kustantaja svoli-palvelu oy.

Zimmer, R. 2002. *Liikuntakasvatuksen käsikirja Didaktis-metodisia perusteita ja käytännön ideoita*. Helsinki: LK-kirjat.

Www-lähteet

Taikalamppu verkoston valtakunnalliset www-sivut:

Keränen & Nyman. 2008.

Korhola, M.2008.

Turpeinen, I. 2008.

<http://www.taikalamppu.fi/images/taikalamppu/vantaa/taikaloikka.pdf>

Aineisto: 10.3.2011

Liikunta ja tiede 44 6/2007:

Nieminen, P. Ahonen, R. & Tamminen, S. 2007.

Matkalla opettajuuteen. Tanssipedagogiikan opiskelijoiden kokemuksia lastentanssin opetusharjoittelukurssista.

http://www.lts.fi/filearc/609_1_tansopisk_l%26t_tutkart.pdf

Aineisto: 20.3.2011

Taidekasvatuksen Helsinki: lasten ja nuorten taide ja kulttuurikasvatus, toim. Tuulikki Koskinen, T. Sariola, R. Mustonen, P. 2010:

Anttila, E. 2010. Monien tanssien Helsinki.

http://www.hel2.fi/Tietokeskus/julkaisut/pdf/11_01_05_erityisjulkaisu_Koskinen.pdf

Aineisto: 5.4.2011

Taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän perusteet 2005:

http://www.oph.fi/download/123012_taideyl_ops.pdf

Aineisto: 6.4.2011

LIITTEET

Liite 1

Haastateltavien taustatietolomake

Millainen koulutus sinulla on tanssinopettajan työhön?

Kuinka monta vuotta olet työskennellyt tanssinopettajana?

Minkä verran olet opettanut tanssia lapsille (3-7v.)?

Kuvaile nykyistä työtäsi tanssinopettajana (esim.minkä ikäisiä oppilaita, mitä lajeja ja toimitko taiteen perusopetuksen parissa?)

Oletko tehnyt/teetkö opettamisen lisäksi muuta tanssiin liittyvää työtä?

Miten ylläpidät ammattitaitoasi tanssinopettajana?

Liite 2

Haastattelurunko lastentanssitutkielmaan**1. Lastentanssin määrittely yhdessä haastateltavan kanssa**

-tämän ns. Lämmittelykysymyksen tarkoituksena on virittää keskustelua ja samalla katsoa, miten haastateltavaa käsittää termin lastentanssi.

Kuvaile vapaasti mitä tarkoitetaan käsitteellä lastentanssi?

2. Lastentanssiopetuksen tavoitteista

-pyrin selvittämään, millaisia tavoitteita haastateltava asettaa lastentanssin opetuksessaan.

Mitkä ovat mielestäsi keskeisiä tavoitteita lt-opetuksessa?

Miten asetat oppimistavoitteita lt-ryhmillesi?

Tarkentavia: sosiaaliset tai ns. Kasvatukselliset tavoitteet näkemyksesi mukaan? Motoriset tavoitteet? Tanssitekniikan opetuksen merkitys lt-opetuksessa? Itsetunnon vahvistaminen? Luovuuteen kannustaminen?

3. Lastentanssiopetuksen sisällöistä

Kuvaile millaisia asioita opetat lapsille lt-tunneilla?

Voitko antaa jotain konkreettisia esimerkkejä mitä teette tuntien aikana?

Mitä mielestäsi lapsen olisi tärkeää oppia lt-opintojen aikana?

4. Lapsen iän ja kehitysvaiheen huomioiminen lt-opetuksessa

Kuvaile yleisesti miten huomioit lasten iän ja kehitysvaiheen opetuksessasi?

Mitä erityispiirteitä kokemuksesi mukaan on huomioitava

-3-4v

-5-6v

lastentanssiopetuksessa?

Liite 3

Alkukysely lastentanssia käsittelevään opinnäytetyöhöni

Vastaa kyselyyn omin sanoin, halutessasi voit myös vastata ranskalaisin viivoin.

- 1. Minkä verran sinulla on kokemusta lastentanssin opettamisesta?**
- 2. Mitkä asiat tuntuu sujuvimmilta lastentanssin opetustyössä?**
- 3. Koetko jotkut asiat haastavaksi lastentanssin opetuksessa tai opetuksen suunnittelussa?**
- 4. Mitkä ovat mielestäsi keskeisiä opetussisältöjä lastentanssissa?**

4. Miten suunnittelet lastentanssiharjoituksia? Kuinka helposti suunnittelu mielestäsi sujuu?

5. Missä asiassa haluaisit kehittyä lastentanssiopettajana ja mistä asioista haluaisit lisätietoa liittyen lasten opetukseen?

www.savonia.fi

